

Haata'inge

A Jisas Kraes Hunie A Jon

?A tei ni e uusue uusu-uusu ienini?

A Jon Hurula'aa nge e uusue uusu-uusu ienini maholo e repo oto hiito'o. Ingeie no'one nge e uusue Tataroha Diana a Jon na e oolu Uusu-uusu a Jon. Maholo e repo oto, a Jon ngaeta mwane paine haahie mo soihaada'inge wau aana po'o ni henue i Esia nge huilume i Epesas e ii'o aana.

?E uusue uusu-uusu ienini hunie kira tei?

A Jon Hurula'aa e uusue uusu-uusu ienini hunie e hiu soihaada'inge aana mo huilume hai aaopa'i i laona po'o ni henue i Esia i laona aalahanga ni Rom. Si'iri leu ngeena e ii'o mola i laona hanue paine kire haara'inie i Taki.

?Nga taa e rau-reu maholo e uusue uusu-uusu ienini?

Ola mala e siwe aawalai helisi mwana oono i purine hutelana a Jisas (96 A.D.), inemaui peine ni Rom ko tohungai teunge'inie kira hiiwalaimoli, na e asuie a Jon Hurula'aa ke ii'o ni ho'o aana mala-malau ni ho'o i Patmos.

?E uusue uusu-uusu ienini huni taa?

Oto a Jon e uusue huni ere ha'asusue mwala aana soihaada'inge nge taunge'inilada e lae. E ere lalai i sulie mo dinge ooreta, ta'e oto liutaa e ha'a-uusulie mwala i sulie a Jisas Kraes. Oto e ere ha'asusure hunie kire ke a'aila'a aani hiiwalaimolinge aana

ma'alana kire ko sapesalu i tehula'ana.

A Jon e uusu-uusu oto hiito'o i sulie mo haata'inge nge a Kraes e haata'ini'i hunie. Mo haata'inge ngeena kire honu oto liutaa aani nunui ola, na mo ha'a-uusulinge e lae mola aana mo wala ni aalahuunge. Mo na'ohai ne'isaenga i laona uusu-uusu ienini e ooni aani mala kire ko ooni aana kana.

Ngaeta mo ha'a-uusulinge i laona uusu-uusu ienini kire kele aasa huni saie nga taa kire ko ere-ere i suli'i. Ta'e ma'alana kolu ka'a sai diana aana nga taa kire ko ere lalai i suli'i, ta'e aahu'i ha'a-uusulinge aana uusu-uusu ienini e matapwa taane. I tehula'ana a Kraes, a God e sai su-uh'e'inie mo maelonga ingeie, lai liu oto aana a Pwelu Eero-eero, a Satan. Na aena aana asunge a Kraes lo'u, a God kei waaie mo iinoni ingeie nge kire hele ma'uta'a aana hiiwalaimolinge ikire hule aana ha'amangolana. Oto aena urinena, nge mo iinoni a Kraes ke su'uri aakohe aani lulu i sulilana, ta'e kire ke ii'o aakau aani tolaha diana mola pe'i maa'oohinge susuto'o. A Kraes kei esuie hanue haalu nada ta'au i Lengi na mai aano, na kire kei ii'o huu pe'ie oto di, oto di.

?Nga taa ni mo pweu ni wala i laona uusu-uusu ienini?

Uusu-uusu ienini ko ere hiito'o no'one i sulie mei wala Hiu—e hiu soihaada'inge, e hiu ensel, e hiu li'oa, e hiu kao-kao ni leinge, e hiu maa, e hiu aalaha, e hiu rorodara,

na mo iini lo'u. Aana ne'isaenga mo Jiu, mei wala hiu ngeena e uure hunie mei ola e lae liutaa, wa e ahū oto, wa e hule oto aana 100%. Na e sada mola urine lo'u aana mei wala aawala mwana rue. Iidumilana mo ola hunge i laona uusu-uusu ienini e lae hule aana aawala mwana rue—aawalai komu mwana rue, aawalai hurula'aa mwana rue, aawalai maai para mwana rue, na nga mo iini lo'u. Oto aena e ro mei wala ienini, nge kie saie uri uusu-uusu ienini ko ere i sulie mo ola kei lae liutaa, na lo'u ha'a-ahulana walu ola.

?Nga taa ni ngaeta mo eehu'i tatala i laona uusu-uusu ienini?

Haata'inge 1:7, Haata'inge 11:15, Na pwau 21 na 22 aana Haata'inge nge kire ere diana liutaa i sulie ii'onga i Lengi.

?Nga taa ni mo eehu'i ne'isaenga i laona uusu-uusu ienini?

Mei wala ni saediananga hunie e hiu soihaada'inge aana po'o ni henue i Esia

(1:1-8)

A Jisas e niie e hiu mei wala hunie e hiu soihaada'inge.

(1:9—3:22)

A God na a Jisas kirerue ko ii'o aana manikulu'anga oto paine ta'au i Lengi.

(4:1—5:14)

A God kei ha'amotaahie walumalau maholo a Jisas kei ta'aasie e hiu hui edi mwaanie uusu-uusu.

(6:1—8:5)

A God kei ha'amotaahie walumalau maholo e hiu aahuri kei ngara.

(8:6—11:19)

Paineha'ana mwaa ala-ala kei uure honosie a
God na mwala ingeie.

(12:1—14:20)

A God kei ha'amotaahie walumalau ma-
holo kire lingisie e hiu kao-kao haahie
walumalau.

(15:1—16:21)

Hanue aaela i Babilon kei aa'oho ta'ingelu.

(17:1—19:5)

A Kraes kei ooli mei na kei aalaha mai aano
hunie sinolai helisi.

(19:6—20:6)

Leinge ooreta a God kei ha'amangoa a Satan
na ahutana mo iini aaela.

(20:7-15)

A God kei esuie ha'aholanga haalu.

(21:1—22:5)

Mei wala ooreta

(22:6-21)

Mei Wala Ni Ere Luhesilana

Uusu-uusu Ie

¹ Uusu-uusu ienini e ere i sulie mo ola nge
a Jisas Kraes e haata'ini'i hunieu aana nga taa
ko kara'i lae oto mai. A God e uusunge'inie a
Jisas hunie ke haata'ini'i hunie ahutana mo koni-
konihe ingeie, oto a Kraes e uusunge'inie ensel
ingeie i saaku a Jon huni haata'inie mo ola ie
hunieu.

² Na ineu a Jon oto, ngaeta koni-konihe mola
ingeie, no ko unu tahanga'inie huni'omu ahutana
mo ola nou leesi'i ngeena. Na mo wala uure
mwaanie a God otona, aana a Jisas Kraes ni e
unu ha'a-oaie uri kire to'ohuu.

³ Deidehie iini nge ko saa-saaie uusu-uusu aana mo erenga lalai ienini, na deidehie mo iini nge kire ko rongoa na ko lulu i sulie, aena aana ko kara'inie oto maholo ahutana mo ola ie kei aehotaa.

Mei Wala Ni Saediananga

Hunie E Hiu Soihaada'inge

⁴ Saediananga mwaanieu a Jon huni'omu e hiu soihaada'inge † aana po'o ni henue i Esia.

No ko eitanaie a God iini e mauri oto uure mai na'o na ko meuri oto si'iri ie na kei meuri oto huu. No ko eitanaie a God uri hahu'ana manata-diananga na hanuelamanga ingeie ke ii'o pe'i'omu. Na e ro ha'adiana'anga ngeena kire uure no'one mwaanie e hiu li'oa† nge kire uure i na'ona naunekume a God,

⁵ na kire uure no'one mwaanie a Jisas Kraes. A Jisas oto ko ha'awalaimoli'aa walana God, na ingeie oto na'ohai mwane e ta'ela'i mwaanie maenga, na ingeie oto inemauri haahie ahutana mo aalaha mai welumalau. Ingeie oto iini nge e manata diana hunikie,

† **1:4 1:4a** E hiu soihaada'inge ngeena kire ii'o i laona lio i sulinge a Jon maholo ingeie nga na'ohai mwane aana soihaada'inge. Ta'e mei wala "hiu" ngaeta mei wala ni aalahuunge ni ngeena, na ko haata'inie uri mo wala ni ha'a-uusulinge ienini ko lae hunie ahutana mo soihaada'inge ta'ingelu. † **1:4 1:4b** E hiu li'oa i na'ona naunekume a God nge a Jon ko ere i sulie i leu, nge lo'onga'inge aana uri Li'oa Maa'i a God e ii'o loko-loko na e ahu. A God e sai esu mola aana ahutana mo tala pe'ie Li'oa Maa'i ingeie. Leesie lo'u Aesaea 11:2 na Haata'inge 4:5.

na ingeie oto e luhesikie mwaanie mo ooraha'aa
 ikie aana apune.

⁶ Ingeie oto aalaha ikie,
 na e asuie uri kie ke mani ne'i pris oto huni
 ha'apaina'aa Aamana, a God.

Oto aena urine kie ke ha'amanikulu'aa a Jisas
 Kraes haahie hahu'ana nanamanga ingeie
 oto di oto di.

Ke urine oto.

⁷ !Lio ka'u!

Ko lae oto mai ta'aune pe'ie mei uuru,
 na ta'ena nga maa kei leesie, hule aana oto
 no'one mo iini nge kire otomie.

Na ahutana mwala mai aano kei ngara maholo
 kire kei leesie.

Iau, ke urine oto.

⁸ A God e unue uuri, "Ineu oto a A na a Z, aana
 ineu oto aehotalana na ha'amangolana walu ola.
 Ineu oto iini Hahu'ana Nanama uure oto mai
 na'o, na si'iri ie, na oto huu."

A Jon E Leesie A Jisas

⁹ Ineu a Jon, aasimiu kolu meni hiiwalaimoli
 aana a Jisas. Ikolu, kolu ko meni lae pe'i
 uure ma'uta'a, ma'alana mwala ko teunge'inikolu
 haahie uri ikolu oto i laona Aalahanga a God.
 Kire ne'ieu wau i laona mala-malau ni ho'o i
 Patmos, aena aana no ko taroha'inie walana a
 God na walaimolinge i sulie a Jisas.

¹⁰ Oto aana ngaeta hai dinge maa'i[†] a Aalaha,
 Li'oa Maa'i a God e siho i lengiku, na nou rongoa

[†] **1:10** 1:10 Kire haara'inie Sande uri "hai dinge a Aalaha" aena
 aana a Jisas e ta'ela'i mwaanie maenga aana dingena. Si'iri kie
 haara'inie dingena uri "Dinge Maa'i."

mei wala paine hai puriku mala aawa-aawatana aahuri,

¹¹ na ko te'uri, "O ke uusue nga taa o ko leesie i laona nga uusu-uusu, na o ke ha'atolaa uusu-uusu ngeena hunie mo soihaada'inge aana e hiu huilume paine wau i Epesas, na i Smina, na i Pegamam, na i Taeataera, na i Sadis, na i Piladelpia, na i Leodisia."

¹² Oto nou eelihu'ite'i huni leesie uri a tei ko ere takoieu, na no ko leesie mola e hiu ola kire asui'i aani kol talai laite, mo ola huni ne'i-ne'ie mo laite ko eeso-eeso i lengini.

¹³ Na i matolana mo ola talai laite ngeena, no ko leesie ola mala iinoni. E ho'osie to'oni tewa hule i kolune ae'aena, na e ho'osie no'one roroto'oni aani kol i denumana.

¹⁴ Na iihune pwaune e rere'a oto mala waha-waha, na e ro maana e urihana oto eeso-eesohai dunge.

¹⁵ Na e ro ae'aena e wana-wana oto mala hau pulu e wana aana dunge e madorohie. Na walana e rongo oto mala kou-kouha'ana naho paine.

¹⁶ Na e hele aana e hiu ho hee'u aana ninime i pwalo-pwalona, na naihi e ala rue-rue e maau mei mwaanie ngidune. Na maana e urihana oto sato ko raa i upui aatowaa.

¹⁷ Oto maholo nou leesie, nou repute'i hai sulie ae'aena oto mala iinoni e mae. Ta'e e hele aaku aana nime i pwalo-pwalona, na ko te'uri, "O ke su'uri me'u. Ineu oto aehotalana walu ola na ha'amangolani.

¹⁸ Ineu oto iini meu-meuri'e. Nou mae ka'u, ta'e ie nou meuri oto hunie ii'onga huu. Iau, na

ineu oto nou saka liutaa aana maenga, na nou to'o aana kii aana mo kilipwe'u.

¹⁹ Oto o ke uusue mo ola nge o ko leesi'i ngeena na mo iini o kei he'i leesi'i lo'u mei puri.

²⁰ Mei lo'onga'inge e ii'o mumuni aana e hiu ho hee'u nge o leesi'i i laona nime i pwalo-pwaloku na e hiu ola talai laite oto ienini. Ere luhesilana e hiu ola talai laite ngeena uri e hiu soihaada'inge ni ngeena. Na e hiu ho hee'u ngeena, nge mo na'ohai mwane aana e hiu soihaada'inge ni otona."

2

Uusu-uusu Hunie Soihaada'inge Wau I Epesas

¹ Oto a mwaena e unue lo'u hunieu uuri, "O ke uusue hunie na'ohai mwane aana soihaada'inge wau i Epesas oto uuri.

"Ineu iini nge nou hele aana e hiu ho hee'u aana ninime i pwalo-pwaloku, na no ko lae-lae i matolana e hiu ola kol talai laite nge no ko ere huni'omu ie.

² "Nou saie taane nga taa omu esuie, na uri omu esu hiito'o nakue, na uri omu hele susule'i aani hiiwalaimolinge aaku. Nou saie no'one uri omu leledie mo iini nge ko lae i sulie mo tolahai ola aaela, na uri omu oohongie oto mo iini nge kire ko unue uri ikire mo hurula'aa ineu ta'e ha'ike mola, na uri omu deu oodoie uri kire ko eero mola.

³ Nou saie taane uri omu uure ma'uta'a na omu ka'a toli'aa ike ma'alana mwala kire taunge'ini'omu i tehula'aku.

4 “Ta'e nga taa nge nou lio oodoie aamiu na nou ka'a saeto'o aana mola uri omu ka'a manata diana ike oto hunieu mala hola'ina'o.

5 Omu ke lo'onga'i eeliho'i lo'u aana tolahai iinoni diana i'omu hola'ina'o, hunie omu ke aali'u mwaanie mo ooraha'aa i'omu, na hunie omu ke asu pe'ie manata-diananga hunieu lo'u mala omu eu'esuie ka'u hola'ina'o. Mala uri omu ka'a aali'u oto mwaanie mo ooraha'aa i'omu, nge ne kei lae mai seemiu na ne kei ta'aasie oto ola talai laite i'omu ngeena mwaanie leu nge e ii'o aana.†

6 “Ta'e ngaeta mei ola diana omu ko esuie taane no'one, aana omu ko leledie tolahai ola aaela aana mo iini ko lae i sulie ha'a-uusulinge tata'ala a Nikolas, mala oto ineu no'one nou leledie leune.

7 “Omu ke pwaarongo diana, hunie omu ke rongo saie nga taa nge Li'oa Maa'i ko unu-unue hunie mo soihaada'inge. Mo iini nge kire ko a'aila'a tara'asi honosie aelanga, nge ne kei toli'aasie kire ke lae mai i laona hohola a God hunie kire ngaue hue-huana ai nge e sai niie maurihe huu.”

Uusu-uusu Hunie Soihaada'inge Wau I Smina

8 Oto a mwaena e he'i unue lo'u hunieu uuri, “O ke uusue hunie na'ohai mwane aana soihaada'inge wau i Smina oto uuri.

“Ineu oto aehotalana walu ola na ha'amangolani. Ineu oto iini nou mae ka'u, ta'e ie nou meuri lo'u na no ko unue huni'omu uuri.

† 2:5 2:5 Mei wala “ne kei ta'aasie oto ola talai laite i'omu” ne'isaenga aana uri a God ke ta'aasie soihaada'inge ikire na kei ei'aa oto.

9 “Nou saie taane mo aasanga i'omu na uri omu meitale. Ta'e omu tohungai to'o-to'o taane aana hiiwalaimolinge. Nou saie taane mwala ko ere aaelasi'omu aana kire unue uri ikire oto mo iini a God e saeto'o aada. Ta'e ha'ike. Ikire, kire ko ha'apaina'aa mola a Satan ni ngeena.

10 Mwaanie omu me'u-me'ute'inie nga mei ola aana walu ola nge kara'inie oto kire kei reu eemiu ngeena. !Omu ke rongo ka'u! A Pwelu Eero-eero kei malaahongamiu na kei aasie ngaeta mo iini eemiu i laona nume ni ho'o, na taunge'inilemiu kei lae mola i sulie aawalai hei dinge haahuu.† Omu ke hele susule'i mola aaku lai hule aana maenga, oto ne kei niie huni'omu rorodara ni meurihe.

11 “Omu ke pwaarongo diana, hunie omu ke rongo saie nga taa nge Li'oa Maa'i ko unu-unue hunie mo soihaada'inge. Mo iini nge kire kei a'aila'a tara'asi honosie aaelanga, kire sa'a sapevalu ike i laona dunge ko weru oto di nge uri ruana nga maenga ni ngeena.”

Uusu-uusu Hunie Soihaada'inge Wau I Pega- *mam*

12 Oto a mwaena e he'i unue lo'u hunieu uuri, “O ke uusue oto hunie na'ohai mwane aana soihaada'inge wau i Pegamam uuri.

“Ineu, iini nge nou to'o aana naihi e ala rue-rue, no ko unue huni'omu uuri.

13 “Nou saie taane uri omu ii'o aana leu nge naunekume a Pwelu Eero-eero e ii'o

† 2:10 2:10 Aawalai hei dinge haahuu ngeena mo wala ni aalahuunge i sulie taunge'inilada kei lae hunie nga maholo o'oru'e mola.

aana,† ta'e ma'alana e urine omu hele paipesi to'ohuu aana sataku. I Pegamam nge leu kire horo maesie a Antipas aana, iini e tohungai sai houle'inieu. Ta'e ma'alana aana maholo aeela urine, na omu ka'a toli'aasie ike hii-walaimolinge i'omu eeku i matolana mwala aana hanue a Pwelu Eero-eero ngeena.

14 “Ta'e toota'i kele mei ola mola nou ka'a saeto'o aani eemiu. Aana ngaeta mwala ikire pe'i'omu kire ko hele i sulie ha'a-uusulinge aeela a Balaam, iini nge e ha'a-uusulie a Balak oto waite aana tala huni na'ona mwala ni Israel hunie ooraha'aa. Aana e da kire ngaa mo ngeulaa kire uunu'i i saana mo nunui ola mo li'oa aeela, na hunie kire ke hele roro'anga pe'i keni na pe'i mwane.

15 Ngaeta mo iini eemiu ko deu aeela no'one mola urine aana kire ko hele paipesi i sulie ha'a-uusulinge tata'ala a Nikolas.

16 Omu ke toli'aasie oto mo tolahai ola aeela urine. Mala uri omu ka'a toli'aasie oto mo tolahai ola urine, nge ne kei lae oto mola mai lau-leu huni horo'ie mwala ngeena aana naihi nge e maau mwaanie ngiduku.

17 “Omu ke pwaarongo diana, hunie omu ke rongo saie nga taa nge Li'oa Maa'i ko unu-unue hunie mo soihaada'inge. Mo iini nge kire kei a'aila'a tara'asi honosie aelanga, nge ne

† 2:13 2:13 Mwala hunge kire palo-paloo inemaui ni Rom mala god ikire aana maholona, na kire ko meni lae-lae i Pegamam huni uunu-uunu ola i saana.

kei niie ngaulaa uure i Lengi † ada, ola nge mwala aana pongine a Mosis kire ka'a lio saie ne'isaenga aana. Na ne kei ha'a-adora aani heu rere'a nge uusulana satai ola haalu† e lae aana. Satai ola haalu ngeena nga ta'a-ta'a iini aaopa e ka'a saie lo'u, ta'e iini nge niilana ho heu ngeena e lae hunie.”

Uusu-uusu Hunie Soihaada'inge Wau I Taeataera

¹⁸ Oto a mwaena e he'i unue lo'u hunieu uuri, “O ke uusue oto hunie na'ohai mwane aana soihaada'inge wau i Taeataera uuri.

“Ineu, Kalena a God, iini nge e ro maaku do-mana oto eeso-eesohai dunge, na mo ae'aeku kire wana-wana oto mala hau e sae ni pelu-pelu, no ko unue huni'omu uuri.

¹⁹ “Nou saie taane manata-diananga i'omu, na hiiwalaimolinge i'omu, na asunge diana i'omu aani pe'ilemiu heiliu, na hele-susule'inge i'omu eeku ma'alana ke aasa lo'u uri taa. Iau, nou saie taane mo ola diana omu ko esui'i ngeena, na uri omu ko esui'i lo'u liutaa aana mo iini nge omu esui'i ke'u hola'ina'o.

† **2:17** 2:17a Aana pongine a Mosis mo Jiu kire haara'inie ngaulaa ngeena mana. Kire ngaue taane, ta'e ne'isaenga aana e ii'o mumuni mwaanire. Kire ka'a saie ike uri ii'onga a God pe'ire ha'alaa e sai niie maurihe hunire. Leesie Eksodas 16:14-35, na Jon 6:48-50. † **2:17** 2:17b Ohe mala a Ebram na a Jakob wai na'o (Leesie Jenesis 17:5, 32:28), a God kei niie mei satai ola haalu naka huni haata'inie tolahai ola haalu kie to'o aana i tehula'ana kie ko lulu i sulie mola a Jisas. (Leesie Aesaea 62:2, 65:15.)

20 “Ta'e ta'a-ta'a mei ola mola nou ka'a saeto'o aana aamiu. Aana omu ko lio toli'aasie hu'e aaela ngeena ko ii'o ue pe'i'omu, ma'alana e urihana mola a Jesepel oto waite na ko lae pe'i eeroa mwala uri ingeie nga propet a God. Ta'e ingeie ko ha'a-uusuli aelasio mola mo koni-konihe ineu, na ko na'oda mola takoie aeni-olanga na ngaulana mo ngeulaa kire uunu'i i saana mo god eero-eero.

21 Nou niie maholo oto hunie a keine uri hunie ke oonisaie mwaanie mo ooraha'aa ingeie, ta'e e ka'a sare aali'u ike lo'u mwaanie aeni-olanga ngeena nge ko esuie hailiu pe'ie mwala.

22 Oto aena urine ne kei ha'a-enohie taane i lengine hulite pe'ie mo iini e saeto'o aada. Ta'e kire sa'a ae'aeni ola ike mala waite, aena aana kire kei meni sape ramea mola aana leune. Oto mala uri mo iini urine kire ka'a aali'u ike mwaanie aelanga a hu'ena, na ne kei aasire oto i laona ha'amotaahinge paine.

23 Na ne kei horo maesie no'one mo iini ko lulu i sulie, hunie ahutana mo soihaada'inge kire ke saie uri ineu oto nou lio saie mola ahutana ne'isaenga na hari-huninge mo iinoni. Na ne ke si waaie huni'omu, nga iini oto maraana i sulie asunge ingeie.

24 “Ta'e mo iini eemi mo Taeataera nge omu ka'a lae ike i sulie ha'a-uusulinge aaela ngeena na omu pu'ota'inie mola nga taa kire unu-unue aana “Saenanaunge mumuni a Pwelu Eero-eero,” † nge no ko unue oto huni'omu uri nou sa'a ne'ie ike lo'u nga hi'elaa haahi'omu.

† 2:24 2:24 Mo ha'a-uusulinge hunge kire ii'o nge kire unue uri kire diana liutaa aana ha'a-uusulinge a Jisas. Leesie Jiud 1:4.

²⁵ Ta'e omu ke hele ma'uta'a mola aana nga taa nge omu to'o aana oto, lai hule aana ne kei ooli lo'u mei.

²⁶ “Na hunie mo iini nge kei a'aila'a tara'asi honosie aelanga na kire kei lae pe'i esuie mola mo esunge ineu lai hule aana ooretalana, nge ne kei niie nanamanga hunire hunie kire kei aalaha haahie ahutana mo aapoloa aana walumalau.

²⁷ Kei urine oto aana ne kei niie hunire ta'a-ta'a taungei nanamanga mala a Mama'a e niie oto hunieu, aana uusulana e lae ka'u uuri, *Kire kei aalaha haahie ahutana mo aapoloa aana walumalau, na kire kei uure a'aila'a oto liutaa honosie mo heitelilinge. Na kire kei ohoie nanamanga aana mo aapoloa ngeena mala iinoni ko pwaasie kao-kao.* *Sam 2:8-9*

²⁸ Nge ne kei niie no'one hunire Madala ni Maahu'o-hu'o.†

²⁹ “Oto omu ke pwaarongo diana, hunie omu ke rongo saie nga taa nge Li'oa Maa'i ko unu-unue hunie mo soihaada'inge.”

3

Uusu-uusu Hunie Soihaada'inge Wau I Sadis

¹ Oto a mwaena e he'i unue lo'u hunieu uuri, “O ke uusue oto hunie na'ohai mwane aana soihaada'inge wau i Sadis uuri.

† **2:28** 2:28 Madala ni Maahu'o-hu'o nge nga tolimaa aana manikulu'anga pe'ie nanamanga paine. Aana Haata'inge 22:16 a Jisas e unue uri ingeie oto Madala ni Maahu'o-hu'o.

“Ineu nge nou hele aana e hiu Li'oa a God† na e hiu ho hee'u, no ko unue huni'omu uuri.

“Nou saie taane uri mwala ko unue soi-haada'inge i'omu e mauri diana. Ta'e ineu, nou saie mola tolahamiu, uri omu mae oto ni ngeena.

² !Omu ke ta'ela'i! Na omu ke ha'a-a'aila'aa nga taa nge ko kara'i mae oto ngeena. Omu ke ha'a-a'aila'aa oto lau-leu aena aana nou deu oodoie uri asunge i'omu e ka'a tohungei mango diana ike i maana a God.

³ Omu ke lo'onga'i diana mola i sulie mo wala diana kire unu'i ke'u huni'omu na omu rongoi oto, hunie omu ke hele i suli'i, na omu ke aali'u mwaanie mo tolahai ola aela i'omu. Ta'e mala omu ka'a ta'ela'i oto na omu ke aali'u mwaanie tolahai ola aela ngeena, ne kei lae mai mala iinoni peli-peli hule aana omu kei apara'i eeku mola aana keke maholoi sato ne kei hule huni ha'aloilemiu.

⁴ “Ta'e toota'i iinoni eemiu mo Sadis, omu kineta'i diana oto aana helelamiu mala iinoni ko kineta'inie mo to'oni† ingeie mwaanie kire mada'a. Mo iini urine ne kei ha'aho'osi'omu aana mo to'oni rere'a na omu kei lae pe'ieu, aena aana omu melisine oto leune.

⁵ “Na hunie mo iini nge kire kei a'aila'a tara'asi honosie aaelanga, ikire no'one ne kei ha'ato'onire aani to'oni rere'a. Na nou sa'a

† 3:1 3:1 Leesie ka'u ere-luhsilana e hiu li'oa a God aana Haata'inge 1:4. † 3:4 3:4 Huilume i Sadis nge kire sai esuie mo to'oni diana, oto mwala aana hanuena kire sai lo'onga'i hiito'o i sulie mo to'oni ikire. Oto ie a Jisas ko ere ni aalahuunge i sulie nga taa kire ne'isae paine haahie huni haata'inie hunire uri kire ke kineta'inie mauriha'ada mwaanie ooraha'aa.

ta'aasie ike satada mwaanie uusu-uusu ni meurihe, ta'e ne kei unu tahanga'inie satada i na'ona Aamaku na mo ensel ingeie na ne kei te'uri, "Mo tohungēi iinoni ineu ni oto ie."

⁶ "Omu ke pwaarongo diana, hunie omu ke rongo saie nga taa nge Li'oa Maa'i ko unu-unue hunie mo soihaada'inge."

Uusu-uusu Hunie Soihaada'inge Wau I Piladelpia

⁷ Oto a mwaena e he'i unue lo'u hunieu uuri, "O ke uusue oto hunie na'ohai mwane aana soihaada'inge wau i Piladelpia uuri.

"Ineu iini e maa'i na e to'ohuu, nge nou hele aana kii a Deved Inemaui. † Mala no ko tahananie ta'ena nga maa hunie nga iini, na nga iini e sa'a honoa ike lo'u. Wa mala uri no ko honoa maa hunie nga mo iini, na nga iini e sa'a tahananie ike lo'u hunire. Ineu oto ie no ko unue huni'omu.

⁸ "Nou saie taane nga taa omu esuie na nou saie taane mola uri ma'alana i'omu nga mo mwane paine ha'ike, ta'e omu hele i sulie mo ha'a-uusulinge ineu, na omu ka'a taateinge'inie. Aena urine nou tahananie oto maa† talamiu nge nga iini e sa'a honoa ike lo'u.

⁹ Omu saie taane mo iini aana pulitaa a Pwelu Eero-eero nge kire ko unue uri ikire oto

† **3:7** 3:7 Mo kii ngaeta tolimaa aana nanamanga. Oto iini e to'o aana kii a Deved Inemaui e nanama liutaa no'one mala a Deved Inemaui. Leesie Aesaea 22:22. † **3:8** 3:8 Ohe maa nge e taha urine e ha'amalaa nga maholo diana huni taroha'inie walana Kraes, wa ohe ko ha'amalaa maa ni meurihe ni ngeena.

mo iini a God e saeto'o aada. !Ta'e ha'ike! Kire ko eero mola. !Omu ke rongo ka'u! Ne kei haro dau rarahire hunie kire ke lae mai pouruuru i na'omiu. Nge kire ke si saie uri i'omu oto nou saeto'o aamiu liutaa.

¹⁰ Oto aena aana omu hele susule'i i sulie ha'atolanga ineu, nge ineu no'one ne kei kineta'ini'omu mwaanie maholo ni si'oha'anga nge ko lae mai huni oohongie ahutana mwala i laona walumalau.

¹¹ E sa'a tewa na ne kei ooli lo'u mei. Omu ke hele ma'uta'a aana hiiwalaimolinge omu to'o aana oto, mwaanie nga iini e ha'amwe'u-mwe'u'omu mwaanie waaitemiu.

¹² "Na hunie mo iini nge kire kei a'aila'a tara'asi honosie aaelanga, ne kei da kire ke ne'i hunu oodo aana nume maa'i a God ineu,† na kire sa'a lae ike lo'u mwaanie leune. Na ne kei uusue oolu satai ola aana iini urine—satana a God ineu, na satana Jerusalem haalu a God nge kei siho mai uure ta'au i Lengi mwaanie a God ineu, na satai ola haalu ineu.

¹³ "Omu ke pwaarongo diana, hunie omu ke rongo saie nga taa nge Li'oa Maa'i ko unu-unue hunie mo soihaada'inge."

Uusu-uusu Hunie Soihaada'inge Wau I Leodisia

¹⁴ Oto a mwaena e he'i unue lo'u hunieu uuri, "O ke uusue oto hunie na'ohai mwane aana soihaada'inge wai Leodisia uuri.

† **3:12** 3:12 Ne'isaenga aana hunu oodo aana nume maa'i ngeena uri kire kei ne'ie mo mwane paine i laona soihaada'inge. Leesie Kalatia 2:9.

“Ineu oto iini nge no ko haata'inie uri ahutana mo heiholota'inge a God kire to'ohuu. Na ineu oto iini nge no ko unu tahanga'inie to'ohuu mo ola e uure aana God sulih maholo. Na ahutana mo ola aana ha'aholanga a God e uure mola mai eeku.† Ineu oto ie, no ko unue huni'omu.

¹⁵ “Nou sai'omu taane na nga taa omu esuie, na nou saie taane uri saemiu e ka'a madoro ike aana manata-diananga hunieu, na e ka'a wawai ike aana ngiduupunge hunieu. Mala uri saemiu ke madoro hiito'o wa omu ke wawai hiito'o, na e koho mola aaku.

¹⁶ Ta'e mala saemiu ko wawai oosi-oosi mola mala ngeena, nge ne kei pusule'i aasi'omu oto mwaanie ngiduku.

¹⁷ Omu ko unue uri omu tohungai to'o-to'o, na uri omu to'o aana walu ola omu saeto'o aani.† Ta'e hule aana omu ka'a saie ike lo'u uri i na'ona God omu tohungai si'oha'a oto hiito'o. ! Aama-aamasilemiu! I'omu mwala omu meitale to'ohuu, na maamiu e ulu na omu ii'o mola mwaakule.

¹⁸ Oto no ko unue nga taa e diana liutaa hunie omu kei esuie. Omu ke toli'aasie ne ke niie namiu mo ola e aasa hunie omu kei holi'i. Toli'aasie ne ke luhesi'omu mwaanie mo ooraha'aa i'omu. Urine omu ke si lio oodoie

† **3:14** 3:14 Mo wala uuri “e uure mola mai eeku,” e to'o aana no'one ne'isaenga uuri “ineu oto nou peine haahie.” Leesie ka'u Proverbs 8:22 na Jon 1:2-3, na Kolose 1:15-17. † **3:17** 3:17 Hanue i Leodisia ngeena e to'o aana mo nume ni to'oha hunge, na mo leu hunge ni esuie mo sala, na mo ei diana hunie maa ulu. Ta'e uusu-uusu ie e haata'i diana aana uri mo ola po'oi sinaha urine ka'a sai pe'ie ike mauriha'ana iinoni.

maurihe huu na omu ke si to'o-to'o to'ohuu. Oto omu ke toolea lo'u mwaanieu mo to'oni rere'a aana oodo-oodonga ineu, huni ho'osi'i haahie mauriha'amiu mwaanie omu masa aana omu ii'o oto mola mwaakule. Na lo'u omu ke toolea no'one mwaanieu mo ei ni ulu huni hui'i i laona maamiu, hunie omu ke lio taataha aana a God.

¹⁹ Omu ke saie mola uri no ko tohungēi ere aana mo iini nou manata diana hunire na no ko ha'aloire. Oto aena urinena, omu ke aali'u mei mwaanie mo ooraha'aa i'omu, na omu ke asu a'aila'a pe'ie mwa'e-mwa'enga.

²⁰ !Omu ke rongo ka'u! Ineu oto nou uure i aena maa, no ko iiki-iiki ienini. Mala nga iini ko rongoa walaku na ko tahananē maa talaku, nge ne kei sili mei nume ingeie, na ne kei ngeu oto tararuru pe'ie.

²¹ "Hunie mo iini nge kire kei a'aila'a tara'asi honosie aelanga, nge ne kei niie nada ii'o-ii'oha huni ii'o pe'ieu i lengine naunekume ineu, mala ka'u nou a'aila'a tara'asi na nou ii'o oto pe'inie a Mama'a i lengine naunekume ingeie.

²² "Omu ke pwaarongo diana, hunie omu ke rongo saie nga taa nge Li'oa Maa'i ko unu-unue hunie mo soihaada'inge."

4

Kire Ko Ha'apaina'aa Iini

E Ii'o Aana Naunekume

Ni Aalaha Ta'au I Leinge

¹ Oto lo'u i purine leune, nou lio na no ko leesie ngaeta maa e taha ta'au i Lengi. Na mei wala e

rongo mala aawa-aawatai eehuri nge nou rongoa ka'u hola'i na'o, ko he'i unue lo'u hunieu uuri, "O ke lae poi i leu, na ne kei haata'inie aamu nga moi taa nge e sa'a tewa na kire kei reu lo'u."

² Oto mola aana maholona nou honu oto aana Li'oa Maa'i, na no ko leesie oto naunekume ni aalaha ta'au i Lengi.

³ Na iini nge e ii'o i lengine, maana do-mana oto e ro ho heu wana-wana manikulu'e, jaspera na kanilian. Na hure'aro e lolo haahie naunekume ngeena e raa oto mala hau wana-wana manikulu'e emaral.

⁴ Na kali-kelie naunekume ngeena nge e ro aawalai neunekume mwana hai no'one, na e ro aawalai rato mwana hai kire ii'o i lengini. Kire to'oni aani to'oni rere'a, na kire ho'osie mo rorodara aani kol i darada.

⁵ Na uure mwaanie naunekume paine ngeena, wa'ariri ko eeso na lou-lou ko kakahite. Na i na'ona naunekume, e hiu maai dunge ko eeso-eeso, na ikire e hiu li'oa a God otona.

⁶ Na lo'u weu i na'ona naunekume ngeena, ola mala aasi manola e wana-wana mala iiro-iiro.

Oto kali-kelie naunekume ngeena e hai ola mauri kire uure i leune. Mo ola mauri ngeena sapeni e honu aana maai ola, hule i na'o na hai puri.

⁷ E hai ola mauri ngeena kire mani lio hai aaopa'i. Iini ta'i na'o e lio mala laeon, na ruana nga iini e lio mala puluke, na oolune nga iini maana e lio mala iinoni, na haine e lio mala hada ko aaro.

⁸ E hai ola mauri ngeena kire to'o aana e oono apa-apai ola, na mo apa-apai ola ngeena kire

honu no'one aani maai ola hule i hahana apa-apani. Kire ka'a mou-mou ike aani kananga susue dangi na rodo uuri.

“Maa'i, Maa'i, Maa'i,
God Aalaha hahu'ana nanama,
Iini e mauri oto uure mai na'o, na si'iri, na oto
huu.”

⁹ E hai ola mauri ngeena kire ii'o mola pe'ie kananga ni ha'amanikulu'anga, na ni ha'ama'unge, na ni paalahenga hunie iini nge e ii'o i lengine naunekume, na ko meu-meuri oto huu. Na suli maholo kire ko kana-kana oto urine,

¹⁰ na e ro aawalai rato mwana hai ngeena kire ko pouruuru hai na'ona iini e ii'o i lengine naunekume, na kire ko lahea iini nge ko meu-meuri oto huu. Kire ko ne'ie mo rorodara ikire i na'ona naunekume ingeie na kire ko unue uuri,

¹¹ “T'oe oto a God na Aalaha i'emi.
O melisine oto o ke hele aana
manikulu'anga
na ha'ama'unge
na nanamanga.
Aana o ha'aholaa walu ola
na oto i sulie saemu
nge kire si aehota ne'i ola na kire mauri.”

5

*Kire Ha'apaina'aa A Kalei Sipu Aana E Sai
Tahanie*

Uusu-uusu Hio-hio

¹ Na nou leesie lo'u nga uusu-uusu hio-hio i laona nime i pwalo-pwalona iini nge e ii'o i lengine naunekume ni aalaha ngeena. Uusu-uusu hio-hio ngeena e to'o aana uusu-uusunge aana ahutana e ro aapa hailiu, na kire hioa, kire si honoa aana e hui hui edi.

² Oto nou leesie lo'u nga ensel e nanama ko soi-soi aana mei wala paine uuri, “?A tei ni e malisine uri ke ta'aasie mo hui edi na ke lalaa'inie uusu-uusu hio-hio ngeena?”

³ Ta'e nga ta'a-ta'a iini ha'ike ta'au i Lengi, wa mai aano i welumalau, wa aana leu mo iini e mae, uri ke malisine lalaa'inilana uusu-uusu hio-hio ngeena wa hunie ke saaie.

⁴ Nou si ngara paine aena aana nga iini ka'a malisine oto uri ke hu'esie uusu-uusu hio-hio ngeena wa uri huni saaie.

⁵ Oto ngaeta iini aana mo rato ngeena ko te'uri hunieu, “!O ke su'uri ngara! Lio ka'u. Na'ohai mwane uure aana komu a Jiuda nge kire haara'inie 'Laeon a Jiuda,' e a'aila'asie oto ahutana mo maelonga ingeie. Ingeie na'ohai mwane huni oolisie weuwana a Deved Inemaui hunie ke ii'o aana naunekume ingeie, na ingeie oto e malisine kei ta'aasie mo hui edi, na huni lalaa'inie uusu-uusu hio-hio ngeena.”

⁶ Oto i matolana mo rato ni mwane na e hai ola mauri ngeena, nou leesie lo'u Kalei Sipu e uure i na'ona naunekume ni aalaha ngeena. Na Kalei Sipu ngeena, e lio mala horo'ilana e lae oto. E to'o aana e hui rarangoi ola, na mo rarangoi ola ngeena mo tolimaa aana hahu'ana nanamanga ingeie. E to'o aana lo'u e hui u'umai ola, na ikire

nge e hiu li'oa a God, nge e ha'atolara aana ta'ena nga leu i laona walumalau.

⁷ Oto Kalei Sipu ngeena e lae mai i saana iini e ii'o i lengine naunekume, na ko toolea oto uusu-uusu hio-hio mwaanie ninime i pwalo-pwalona.

⁸ Aana maholo e toolea uusu-uusu hio-hio ngeena, nge e hai ola mauri na e ro aawalai rato mwana hai kire ko pouruuru oto i na'ona Kalei Sipu ngeena. Kire mani hele aana mo kao-kao aani kol nge kire honu eeni dango wau-wesu. Na mo dango wau-wesu ngeena oto mo palonga mwala maa'i a God. Oto kire mani da mo pesi aawa,

⁹ na kire sulu'ie kana haalu nana a Kalei Sipu uuri,

“I'oe nge o adona o ke toolea uusu-uusu hio-hio na o ke ta'aasie mo hui edi aana, aena aana horo'ilemu e lae ka'u oto, na aana apumu o toolea mai mo iinoni takoie a God mwaanie ta'ena nga komu na ta'ena nga erenga na ta'ena nga aapoloa na ta'ena nga mala-malau.

¹⁰ I'oe oto aalaha ikire, na o esuie uri kire mani ne'i pris oto huni ha'apaina'aa a God, na o ha'a-aalahara hunie kire ke aalaha haahie walumalau.”

¹¹ Oto nou lio lo'u weu na no ko rongoa walana mo molani ensel kali-kelie naunekume ngeena

na mo ola mauri na mo rato. Kire hunge oto hiito'o hule aana nga iini e sa'a iidu-suuheni ike.

¹² Mo ensel ngeena kire ko kana paine uuri,

“A Kalei Sipu nge horo'ilana e lae,
e adona kie ke ha'apaina'aa
haahie nanamanga paine ingeie,
na haahie to'o-to'onga ingeie,
na haahie saenanaunge ingeie,
na haahie a'aila'anga ingeie.
Na e adona oto kie ke ha'ama'u aana,
na kie ke ha'amanikulu'aa,
na kie ke ha'apaina'aa.”

¹³ Na nou rongoa ahutana mo iini ta'au i Lengi,
na mo iini mei aano i welumalau, na aana leu mo
iini e mae, kire ko meni kana uuri,

“Ahutana paalahenga,
na ha'ama'unge,
na manikulu'anga,
na a'aila'anga,
ke ii'o oto huu
nana iini nge e ii'o i lengine naunekume
na no'one nana a Kalei Sipu.”

¹⁴ Oto e hai ola mauri ngeena kire unue uuri,
“Ke urine oto,” na mo rato ni mwane kire mani
pouuruu haahie maada i aano, kire ko si lahea.

6

A Kalei Sipu E Tahanie Mo Hui Edi

¹ Oto nou lio lo'u na no ko leesie a Kalei Sipu e tahananie oto eetana nga iini aana e hui hui edi mwaanie uusu-uusu hio-hio ngeena. Na no ko rongoa ngaeta iini aana e hai ola mauri ko ere paine na walana e lola oto mala lou-lou uuri, "O ke lae mai."

² Oto nou lio na hoos rere'a ko maau oto. Na mwane ko huru ta'au aana hoos ngeena e helesie pasi. Kire niie rorodara nana aena aana e a'aila'asie oto oohotaa, na e huru lo'u ta'au huni ooho suu-suu pe'i a'aila'anga tara'asi.

³ Oto a Kalei Sipu ngeena e tahananie lo'u ruana nga hui edi, na no ko rongoa ruana nga ola mauri ko unue uuri, "O ke lae mai."

⁴ Oto ngaeta hoos e maau lo'u, na iinine e nonoro'a. Oto iini nge e huru ta'au aana hoos ngeena, kire niie naihi peine hunie, na nana-manga huni ta'asie hanuelamanga mwaanie walumalau hunie mwala ke horo'ire hailiu.

⁵ Oto a Kalei Sipu ngeena e tahananie lo'u oolune nga hui edi, na nou rongoa oolune nga ola mauri e unue uuri, "O ke lae mai." Oto nou lio na hoos pulu-pulu'e ko maau oto. Na iini nge ko huru ta'au aana hoos ngeena, e hele aana nga ola huni totohoa hi'anga.

⁶ Oto nou rongoa ola mala mei wala e uure mai i matolana e hai ola mauri ngeena, na ko unue uuri, "O ke waelie mo ngeulaa hunie holiteni ke tohungai peine, hule aana mwala ke asu uana ta'a-ta'a ho uuhi wa e oolu ho kumara hunie dinge laku. Ta'e o ke su'uri waelie mo ei hungu-

hungu.”†

⁷ Oto a Kalei Sipu ngeena e tahananie lo'u haine nga hui edi, na nou rongoa haine nga ola mauri e unue uuri, “O ke lae mai.”

⁸ Oto nou lio na hoos pala-pala ko maau lo'u. Na iini nge ko huru ta'au aana hoos ngeena, satana a Maenga. Nga iini lo'u e lae mai i puri, satana a Haitolinge. Na niilana nanamanga e lae hunirerue huni horo maesie haine nga po'o ni iinoni i laona walumalau aani oohotaa, na aani iihii'ure, na aani maelaa aaela, na aani ola loo-loo'a ni me'esu.

⁹ Oto a Kalei Sipu ngeena e tahananie lo'u limana nga hui edi, na nou leesie i hahana ora ni uunu-uunu, mauriha'ana mo iini nge horo'ilada e lae aana kire hiiwalaimoli na kire taroha'inie walana God.

¹⁰ Oto mo mauriha'ai ola ngeena kire ko soi aana mei wala paine uuri, “Hahu'ana Aalaha i'emi, i'oe o maa'i na o to'ohuu. ?Maholo uri taa nge o ke si leie mo iinoni hai aano na o kei su'ue mei epu i'emi?”

¹¹ Oto niilana to'oni rere'a e lae hunie ta'ena nga iini aada, na unulana e lae hunire uuri, “Omu ke maa'oohi ha'awali ke'u. Mala kire horo'i'omu ke'u, nge horo'ilana mo koni-konihe a God ko lae-lae ue. Oto kei saro hule aana iidu-iidunge aana mo eesimiu kire ko horo'ire kei ehui, nge ne ke si su'ue mei epu i'omu.”

¹² Oto a Kalei Sipu ngeena e tahananie lo'u oonona nga hui edi, na nunu peine ko tolana hite

† 6:6 6:6 Erenga ni Krik ko ere i sulie mo tohungēi ngeulaa mo Jiu mala wit na bali na olif na grep.

oto, na sato ko pulu-pulu'e oto mala loilohi, na waro-warō ko nonoro'a oto mala apu.

¹³ Mo hee'u kire aanguru mei aano oto mala hue-huana ai ko toli sesu mola aana ooru ko nunuie.

¹⁴ Na salo e tolana ai'aa mola mala ha'u hio-hio kire hioa. Na ahutana mo toloi henue na ta'ena nga mala-malau kire oopa hailiu oto mwaanie mo leu kire o'o'o aani.

¹⁵ Oto ahutana mwala mai aano, mo inemauri, na mo mwane paine, na mo iini kire to'o-to'o, na mo na'ohai mwane, na mo ramo, na mo iinoni reu, na mo koni-konihe, kire mani lai mumuni oto i lalona mo liwe na mo hahale ta'au i tolona mo uuwo.

¹⁶ Na kire ko soi hunie mo toloi henue na mo hahale uuri, "Omu ke aa'oho mai haahi'emi, na omu ke mumuni'emi mwaanie maana iini nge e ii'o i lengine naunekume, na omu ke mumuni'emi mwaanie saewasunge a Kalei Sipu.

¹⁷ Omu ke da ke urine oto aena aana hai dinge paine ni saewasunge ikire e hule oto. ?Oto a tei kei roro'a a'aila'a ni uure honosie leune?"

7

Leinge E Mamalo

Maholo Kire Ne'i Ha'a-ara

Aana Mo Israel

¹ Oto lo'u i puri nou leesie e hai ensel kire uure aana e hai su'u-su'ue aana walumalau, na kire hele honosie e hai maai dengi aana ooru aana walumalau mwaanie uri nga maai dengi e ooru haahie walumalau wa haahie aasi wa e ooruhie ta'ena nga ai.

² E hai ensel ngeena a God e niie nanamanga hunire huni waelie aano huu na aasi. Oto nou leesie ngaeta ensel e lae mai uure mwaanie pwaalana sato pe'ie nga ola huni ne'i ha'a-ara aana mwala huni haata'inie uri ikire oto to'oto'olana a God Mau-meuri'e. Na ensel ngeena e soi aana mei wala paine wau hunie e hai ensel uuri,

³ "Omu ke maa'oohi ke'u. Mwaanie omu wae-waelie ka'u mo ei na aano huu na aasi, aena aana melu ka'a ne'ie ue ha'a-ara i darana mo koni-konihe a God."

⁴ Na nou rongoa mwala nge kire ne'i ha'a-ara oto aada, kire hule aana tangalau pe'ie e hai aawalai sinola mwana hai (144,000). Kire uure mai mwaanie ahutana mo komu ni Israel.

⁵ Uure mwaanie komu a Jiuda nge aawalai sinola mwana rue kire ne'ie ha'a-ara aada.

Uure mwaanie komu a Ruben, nge aawalai sinola mwana rue.

Uure mwaanie komu a Gad, nge aawalai sinola mwana rue.

⁶ Uure mwaanie komu a Asa, nge aawalai sinola mwana rue.

Uure mwaanie komu a Naptali, nge aawalai sinola mwana rue.

Uure mwaanie komu a Manase, nge aawalai sinola mwana rue.

⁷ Uure mwaanie komu a Simion, nge aawalai sinola mwana rue.

Uure mwaanie komu a Livae, nge aawalai sinola mwana rue.

Uure mwaanie komu a Isaka, nge aawalai sinola mwana rue.

⁸ Uure mwaanie komu a Sebiulan, nge aawalai sinola mwana rue.

Uure mwaanie komu a Josep, nge aawalai
sinola mwana rue.

Uure mwaanie komu a Benjamin, nge aawalai
sinola mwana rue.

Oto kire ne'ie ha'a-ara aana aawalai sinola
mwana rue mwaanie ahutana mo komu ni Israel.

Pulitaa Paine Kire Ha'ama'u

Aana God

⁹ Oto lo'u i purine leune, nou lio na no ko leesie
lo'u nikei pulitaa oto paine, nge nga iini e sa'a
roro'a iidu-suuhana. Mwala ngeena kire uure
mai mwaanie ta'ena nga mwala, na mwaanie
ta'ena nga aapoloa, na mwaanie ta'ena nga
komu, na mwaanie ta'ena nga erenga i laona
walumalau. Kire mani to'oni eeni to'oni rere'a,
na kire mani hele apa-apai e'e. Kire mani uure i
na'ona naunekume ni aalaha ngeena na a Kalei
Sipu,

¹⁰ na kire ko soi aana mei wala paine uuri,
“Ha'a-uuringe e uure mai mwaanie a God ikie,
iini nge e ii'o i lengine naunekume, na mwaanie
a Kalei Sipu.”

¹¹ Mo rato ni mwane na e hai ola mauri ikire
no'one i leune, na ahutana mo ensel kire mani
uure kali-kelie naunekume. Mo ensel ngeena
kire pouruuru hai aano i na'ona naunekume na
kire ko palo-paloo a God.

¹² Kire ko te'uri,

“Iau.
Ha'apaina'anga,
na manikulu'anga,
na manatanga,
na paalahenga,

na ha'ama'unge,
 na nanamanga,
 na a'aila'anga,
 mo ola a God ikie otona na oto huu.
 Ke urine oto.”

¹³ Oto ngaeta iini aana mo rato ngeena e dolosi eeku uuri, “?Kira tei ni kire ho'o to'oni rere'a ngeena, na kire uure i tei?”

¹⁴ Oto nou aalamie uuri, “Nou ka'a saie ike, poro paine ineu, ta'e i'oe ha'alaa o saie.”

Oto rato ni mwane ngeena e si te'uri hunieu, “Mwala ngeena, ikire nge kire uure ma'uta'a aana maholo taunge'inilada e lae na kire ii'o i laona si'oha'anga paine. Kire hoda rere'a oto aana mo to'oni ikire aana apune a Kalei Sipu.

¹⁵ Aena urinena nge kire ii'o oto i na'ona naunekume a God, na kire ko palo-palooa oto susue dangi na rodo i laona nume maa'i ingeie. Na iini nge e ii'o i lengine naunekume kei lio i suli diana aada.

¹⁶ Mwala ngeena kire sa'a roro'a ni hiolo lo'u, na kire sa'a roro'a ni maarou lo'u, na sapeda e sa'a roro'a ni rarama lo'u aana sato,

¹⁷ aena aana a Kalei Sipu nge e uure i na'ona naunekume, ingeie oto kakalihe ikire. E sai na'oda takoie huulaa ni wei meuri. Na a God kei usuri aasie ahutana mo wei ni aakalo mwaanie maada.”

8

A Kalei Sipu E Tahanie

Hiune Nga Hui Edi,

Oto E Hiu Eehuri Ko Si Ngara

¹ Oto a Kalei Sipu ngeena e tahananie hiune nga hui edi. Na aana maholona, nge e pwa-pwaio oto ta'au i Lengi i sulie nga kele maholoi sato.

² Na nou leesie e hiu ensel nge kire ko uure-uure i na'ona God, niilana e hiu eehuri e lae hunire.

³ Oto ngaeta ensel e lae lo'u mei, e lae mai uure i saana ora ni uunu-uunu ola nge e ii'o i na'ona naunekume. Na e hele aana kao-kao kol aani dango wau-wesu, na kire niie lo'u hunie nga mo dango wau-wesu huni uunu'i pe'ie mo aarenga'inge mwala maa'i a God. Oto ensel ngeena e uunu'i oto i lengine ora aani kol ngeena,

⁴ na pwa'ulana dango wau-wesu na mo aarenga'inge mwala a God, e uure mwaanie nimana ensel na ko loho oto ta'au i saana a God.

⁵ Oto ensel ngeena e toolea dunge mwaanie ora ni uunu-uunu ola, na e ne'ie i laona kao-kao ngeena, na e uu'ile'inie i lalona walumalau. Oto wa'ariri ko eeso, na lou-lou ko kakahite, na nunu ko esu oolo-oolo oto.

⁶ Oto e hiu ensel kire hele aana e hiu eehuri ikire na kire dau aakau oto huni uuhi'i.

Eetana Nga Aahuri

E Waelie Mwakano

⁷ Oto eetana nga ensel e uuhie aahuri ingeie. Na mo uudu-uuduhe aani nemo e pou mala hau ko teke oto uure mai ta'i salo, na dunge na apu ko teke no'one pe'i'i. Oto ahutana hahalisi e waru mango, na oolune nga po'o ni leu aana aano huu na mo ei i lengine kire waru oto no'one.

Ruana Nga Aahuri

E Waelie Aasi

⁸ Oto ruana nga ensel e uuhie lo'u aahuri ingeie. Na ngaeta mei ola e lio oto mala toloi henuē paine ko weru aana dunge, na aasilana e lae oto hai laona aasi. Oto oolune nga po'o ni eesi e ne'i epu,

⁹ na oolune nga po'o ni ola mau-meuri i laona aasi kire mae mango, na oolune nga po'o ni iini aana mo haka i eesi kire aaela oto no'one.

*Oolune Nga Aahuri**E Waelie Mo Wei*

¹⁰ Oto oolune nga ensel e uuhie lo'u aahuri ingeie. Na ngaeta ho hee'u peine e eeso mala wa'ariri, na ko ooho toli oto mai uure ta'i salo. Na e teke i laona oolune ngaeta po'o ni leu aana mo wei peine, na i laona mo huulaa aani wei.

¹¹ Na satana ho hee'u ngeena a Aha'i, na oolune nga po'o ni wei e aha'i oto. Oto mwala hunge kire mae aana kire inuhie mo wei aha'i ngeena.

*Haine Nga Aahuri**E Waelie Salo*

¹² Oto haine nga ensel e uuhie lo'u aahuri ingeie. Na kire hite mwa'asie oto oolune nga aapa aana sato, na oolune nga aapa aana waro-warō, na oolune nga po'o ni iini aana mo hee'u. Oto oolune nga aapa aana mo raa-raa ta'i salo e rodohono oto, na nga mei ola e ka'a sai raa ike lo'u aana oolune nga aapa aana aatowaa na rodo.

¹³ Oto aana maholo no ko lio-lio ue, na no ko leesie nga hada ko loo-loho ta'i salo, na ko soi-soi aana mei wala paine uuri, "¡Aaia! ¡Aaia! Aama-aamasilana mo iinoni i laona walumalau, aana

kei tohungēi aaela oto liutaa maholo ngaeta oolu ensel kei uuhie lo'u mo eehuri ikire.”

9

Limana Nga Aahuri

E Ha'asapesalu'aa Mwala

¹ Oto limana nga ensel e uuhie lo'u aahuri ingeie. Na nou leesie iini kire haara'inie aana a Hee'u nge a God e aasie ka'u mei aano mwaanie i Lengi. Na kire niie kii hunie, huni tahanie kalinge ni ha'amotaahinge e ka'a to'o kaona.

² Oto e lae, e tahanie kalinge ni ha'amotaahinge ngeena, oto pwa'ulei dunge pi'ola pulu-pulu'e e dautaa mwaanie kalinge ngeena oto domana dunge paine ko pwe'u. Oto pwa'ulei dunge ngeena ko lae honosie salo na sato ko rodohono oto.

³ Oto mo oru kire siho mai laona walumalau uure mwaanie pwa'ulei dunge ngeena. Na kire niie nanamanga huni'i huni ala mala hari-heri.

⁴ Na kire ere honosire hunie kire ke su'uri waelie apa-apana ta'ena nga hahalisi wa ta'ena nga ai, ta'e kire ke waelie mola mo iinoni nge kire ka'a to'o aana ha'a-ara a God i darada.

⁵ Na kire toli'aasire hunie kire ke ha'asapesalu'aa mo iinoni hunie e lime waro-warō, na salunge ngeena e paine domana oto hari-heri e alaiie iinoni.

⁶ Aana mo dingena mwala ko sapesalu ngeena kire kei tola hailiu hunie nga mo ola huni horo'ire maraada hunie kire ke mae, ta'e kire sa'a lio oodoi'i ike. Na kire kei sare mae, ta'e kire sa'a roro'a ni mae ike.

⁷ Mo oru ngeena kire lio mala mo hoos nge kire dau aakau eeni hunie oohotaa. Kire ho'osie pwaude aana mo ola e lio mala rorodara aani kol, na maada e lio mala maana iinoni.

⁸ Iihune pwaude e urihana iihune pwaune mo keni, na nihoda e urihana nihona mo laeon.

⁹ Na i roroma'i saeda kire ho'osie mo ola ma'uta'a aani oohotaa. Aawa-aawatana apa-apada e rongo mala tatakolenga aana mo hoos ko huru pe'i taetahe aana oohotaa.

¹⁰ Kire to'o ui'uide mala mo heri-heri, na maholo kire kei susu'ie iinoni aana ui'uide, nge kei selu i sulie e lime waro-warou.

¹¹ Inemauro mo oru ngeena nge ensel haahie kalinge ni ha'amotaahinge, na satana aana erenga ni Hibru, a Abadon, na aana erenga mo Krik nge a Apolion. Ta'e ta'a-ta'a ne'isaenga mola aana uuri, "Iini ko mala-mala."

¹² Eetana nga mei aaelanga oto e tapaliu mango ngeena, ta'e e ro iini lo'u kei haro lae ue mai i puri.

Oonona Nga Aahuri

E Horo Maesie Mwala

¹³ Oto oonona nga ensel e uuhie lo'u aahuri ingeie. Na nou rongoa mei wala e uure mai mwaanie mo rarangoi ola i lengine ora aani kol nge e ii'o i na'ona God.

¹⁴ Mei wala e unue hunie oonona nga ensel ngeena uuri, "O ke luhesie e hai ensel nge kire ho'osire i reune wai peine Iuparetis."

¹⁵ Oto e si luhesire, aana kire mani ii'o aakau oto hunie maholona. E tewa oto na kire ko maa'oohie mola halisi ngeena, na waro-warou

ngeena, na hai dinge ngeena, na maholoi sato ngeena, aana kire ii'o aakau mola. Kire ii'o aakau huni horo maesie oolune nga po'o ni leu aani iinoni i laona walumalau.

¹⁶ Nou rongoa iidu-iidunge aana mae ikire, na e hule aana e ro tangalai mola aani ramo (200,000,000) pe'ie mo hoos ikire.

¹⁷ Oto nou leesie lo'u mo iini kire ta'e aana mo hoos ngeena kire ho'osie mo sala ni oohotaa haahie roroma'i saeda, na mo olana kire nonoro'a mala mela-melahai dunge, na kire pulu-pulu'e mala aasi, na kire sa'o-sa'ola mala sato. Na pwaune mo hoos ikire e lio mala pwaune laeon, na dunge ko deutaa mai mwaanie wawada pe'ie pwa'ulei dunge na mo heu eeso-eeso.

¹⁸ Na kire horo maesie ngaeta po'o ni iinoni aana e oolu po'o ni leu aana walumalau, aana e oolu aaelanga nge kire uure mwaanie wawana mo hoos ngeena—nge dunge na pwa'ulei dunge na mo heu eeso-eeso.

¹⁹ Aana nanamanga mo hoos nge i wawada na lo'u aana ui'uide, aena aana ui'uide e to'o aana mo pwe'ui ola mala mwaa ala-ala, nge e sai alaie mo iinoni aana.

²⁰ Ta'e ahutana mo iinoni lo'u i lalona walumalau nge horo'ilada e ka'a lae ike aana mo aaelanga ngeena, kire ka'a oonisaie ike mwaanie mo takalonga ikire. Kire ka'a mamalo ike mwaanie palolana mo li'oa aela na mo nunui ola kire asui'i mola aani kol, na siliva, na bras, na hau, na aani ei. Mo god eero-eero ngeena kire ka'a sai lio ike aana maada wa kire ke rorongo aana aalingada wa kire ke lae-lae aana ae'aeda.

²¹ Na mwala kire ka'a oonisa'e ike hunie kire ke aali'u mwaanie mo horonga ikire, wa mo si'onga ikire, wa mo aeni-olanga ikire, wa mo pelinge ikire, ta'e kire ko lae pe'i hele paine mola aani.

10

Ensel E Niie Kele

Uusu-uusu Hio-hio Hunie A Jon

¹ Oto nou he'i leesie lo'u ngaeta ensel e to-hungei nanama liutaa ko siho mai uure i Lengi. Na e aaluhi aana mei uuru oto mala nga to'oni ingeie, na hure'aro e lolo ahuie pwaune. Maana e raa oto mala sato, na e ro ae'aena domana oto e ro mela-melahai dunge oto paine.

² Ensel ngeena e hele aana kele uusu-uusu hio-hio i laona nimana na e taha oto aakau. Oto ae'ae i pwalo-pwalona e uuri puu i kolune aasi, na ae'ae i meu-meuline e uuri puu i kolune aano huu.

³ Na e si soi aana mei wala paine domana oto nga laeon ko tea, na aana maholona, oto e hiu ho lou-lou kire si ere taa.

⁴ Oto mola i purine kire ere taa urine, na no ko deu oto uri ne ke uusue nga taa kire unue. Ta'e lo'u mola aana maholona na no ko rongoa mei wala uure i Lengi e te'uri hunieu, "Su'uri uusue nga taa nge e hiu lou-lou e unue, na o ke su'uri ha'arongoa nga iini aana."

⁵ Oto ensel nge nou leesie e uure i kolune aasi na i kolune aano huu, e susue'inie ninime i pwalo-pwalona oto takoie i Lengi,

⁶ na ko heiholota'i oto aana satana God Mau-meuri'e, na iini e ha'aholaa walumalau na salo

na aasi na walu ola i lalo aani. Ensel ngeena e haiholota'i uuri, "Maholo ni maa'oohinge e mango oto.

⁷ Aana maholo nge hiune nga ensel kei uuhie aahuri ingeie, nge a God kei ha'a-oaie oto mei saehaahinge ingeie, mala ka'u e unue oto hunie mo koni-konihe ingeie, mo propet maa'i."

⁸ Oto mei wala e uure i Lengi ngeena ko he'i unue lo'u hunieu uuri, "O ke lae i toolea uusu-uusu hio-hio e taha oto ngeena mwaanie nimana ensel nge e uure i kolune aasi na i kolune aano huu."

⁹ Oto nou lae wau i saana ensel ngeena, na nou sukaa oto kele uusu-uusu hio-hio ngeena mwaanie.

Oto e te'uri hunieu, "Hele aana uusu-uusu hio-hio ngeena na o ke ngaue. Maholo o kei ngeue, kei meli-meli mala ngingidue, ta'e maholo o kei oonomie nge oopwamu ke si hihiro aana."

¹⁰ Oto nou toolea kele uusu-uusu hio-hio ngeena mwaanie na nou ngeue oto. Na maholo nou ngeue e mali-meli oto hiito'o mala ngingidue, ta'e purine nou ngeu mangoa, nge oopwaku e si hihiro aana.

¹¹ Oto e unue lo'u hunieu uuri, "O ke he'i unu tahanga'inie lo'u walana God i sulie nga taa kei reu lo'u mei puri aana mo aapoloa hunge hai aapoa'i, na mo komu ni iinoni, na mo erenga, na mo inemaui."

11

A Satan E Ooho Honosie

E Ro Propet A God

¹ Oto nga iini e niie mai ei totoho mala apa'a hunieu, na e si unue hunieu uuri, "Lae, na o ke lai totohoa nume maa'i a God na ora ni uunu-uunu, na o ke iidumie mwala ko palo-palo a God i leune.

² Ta'e o ke su'uri totohoa lolata poi sinaha aana nume maa'i. Toli'aasie mola, sulie niilana e lae oto hunie mo Aapoloa Aaopa nge ikire nga mo Jiu ha'ike, na kire kei aalaha haahie i Jerusalem i sulie e hai aawalai waro-warō mwana rue.†

³ Na ne kei uusunge'inie poi e ro mwane ineu nge kire sai ha'awalaimoli'aa walaku. Kirerue kei to'oni aani to'oni aaela ni haata'inie uri kirerue ko saehuu, na ne kei niie nanamanga hunirerue hunie kirerue ke unu tahanga'inie walaku hunie sinola pe'ie e ro tangalau na e oono aawalai hei dinge ngeena."

⁴ E ro propet ienini ikirerue oto e ro ai olif na e ro ola talai laite, nge kirerue uure i na'ona a God, aalaha paine haahie walumalau.

⁵ Mala uri nga maelonga kei deu huni horo'ie e ro mwane ngeena, nge dunge kei iisitaa mwaanie ngiduderue na kei horo'ie oto. Mo maelonga ikirerue kei meni mae oto urine.

⁶ E ro mwane ngeena kire to'o aana nanamanga huni deu honosie nemo i sulie mo waro-warō nge kire kei unu tahanga'inie walana a

† **11:2** 11:2 Ngaeta mo tatala aana Haata'inge kire ere i sulie hai aawalai waro-warō mwana rue, na ngaeta iini ko ere i sulie sinola e ro tangalau pe'ie oono aawalai hei dinge, na ngaeta iini lo'u ko ere i sulie e oolu helisi pe'ie nga aapa. Ta'e tewanga ahutana mo maholo ngeena kire mani sada mola. Leesie lo'u Haata'inge 11:3, 12:6, 12:14, 13:5. A Propet Daniel e ere no'one i sulie nga maholo tewa urine aana Daniel 7:25, 12:7.

God. Kire to'o aana no'one nanamanga huni oolisie wai hunie ke ne'i epu, na kire to'o aana nanamanga huni ha'atolaa mai ta'ena nga aaelanga i laona walumalau. Kire sai deu urine oto mola tarau i sulie ne'isaenga ikirerue.

⁷ Oto maholo e ro propet ngeena kirerue kei unu tahanga'inie walana God mango, nge nga ola loo-loo'a kei maau poi mwaanie kalinge ni ha'amotaahinge ngeena. Oto ke si heiseuni pe'irerue na kei horo maesirerue oto.

⁸ Na mo rae aadarue kei kesu mola i sulie tala aana huilume kire ere ni aalahuunge aana uuri i Sodom wa i Ijip.† Mo satai ola ngeena nga tolimaa mola hunie huilume i Jerusalem nge kire horo'ie a Aalaha ikirerue no'one aana.

⁹ Oto kire sa'a toli'aasie ike nga iini ke haitoli aadarue, na hunie e oolu hei dinge pe'ie nga aapai dinge mwala aana ahutana mo henue hai aapoa'i, na ta'ena nga aapoloa, na ta'ena nga komu, na ta'ena nga ere-erenga, kire kei to'o-to'omaaie e ro rae aadarue.

¹⁰ Na ahutana mwala ni welumalau kire kei ilenimwa'e oto hiito'o aena aana e ro propet ngeena kire mae oto. Kire kei deu ngeuhe, na kire kei niie mo niinge hunire hailiu aena aana e ro mwane maa'i ngeena kire asuie sapesalunge oto hiito'o hunie mwala aana walumalau.

† **11:8** 11:8 Hanue ngeena e to'o aana mo satai ola hunge aana nge ikire oto mo ha'a-ara mola hunie walu ola aaela nge ko uure honosie a God. Sodom oto nga ha'a-ara hunie walu ola mala masinge na aeni-olanga. Leesie Jenesis 18:16—19:29 na Aesaea 1:9-10. Oto Ijip nga ha'a-ara huni deu rarahie mwala hunie kire ke asu mwaakule wa mala mo koni-konihe. Leesie Eksodas 1:11-14 na Diutronomi 5:6.

¹¹ Ta'e i purine e oolu hei dinge na nga aapai dinge ngeena e haro mango, a God e si nii eeliho'i aana mei mangoi ola ni meurihe hunie e ro mwane maa'i ngeena. Oto kire uure hala-hala aana ae'aedarue, na ahutana mwala nge kire leesirerue kire tohungai me'u oto hiito'o.

¹² Oto e ro mwane maa'i ngeena kirerue ko rongoa mei wala paine uure ta'au i Lengi ko unue hunirerue uuri, "More ke lae poi leu." Oto kirerue ko lae oto ta'au i Lengi i laona mei uuru, na mo maelonga ikirerue kire ko to'o-to'omaairerue mola.

¹³ Na aana maholona nunu oto paine e nunu, na tangahulu'ana ngaeta po'o ni leu aana huilume i Jerusalem ngeena e aa'oho oto, na e hiu sinolai iinoni kire mae aana nunu ngeena. Oto mo iini nge kire ka'a mae ike, kire ko tohungai me'u, na kire ko soi ha'amanikulu'aa oto a God ta'au i Lengi.

¹⁴ I leune, ruana nga mei aaelanga paine e mango eena, ta'e lio ka'u. Kara'inie oto lo'u oolune nga mei aaelanga paine kei lae mai.

Hiune Nga Aahuri

E Aehotaa Aalahanga a God

¹⁵ Oto hiune nga ensel e uuhie aahuri ingeie, na mo wala paine uure ta'au i Lengi ko te'uri, "A God ikie na iini e lio hilisie hunie ke ne'ie a Ha'a-uuri, ikire oto kire to'o aana nanamanga haahie ahutana walu ola aana walumalau na huni aalaha haahie oto huu."

¹⁶ Oto e ro aawalai rato ni mwane mwana hai nge kire ii'o i lengine mo neunekume i na'ona God, kire mani lai pouruuru i aano i na'ona God

17 na kire ko ere uuri,

“Emi ko paalaha'o, God Aalaha Hahu'ana
Nanama,

nge o ii'o ka'u oto uure mai na'o, na oto lo'u mei
si'iri ie.

Emi ko paalaha'o aena aana o ko tala'ai aalaha
oto haahie walumalau

pe'ie nanamanga paine i'oe,

18 Oto waite mo pu'o kire ko tohungai saewasu,

ta'e ie maholo i'oe oto huni saewasu.

Na maholo oto hunie o kei leie mo iini kire mae
oto,

maholo oto hunie o kei waaie mo koni-konihe
i'oe, mala mo propet.

Na maholo oto hunie o kei waaie kira hii-
walaimoli,

mo iini nge kire ha'ama'u eemu, e paine wa e
mwai-mwei.

Na maholo oto huni horo suuhe'inie
mo iini nge kire ko waelie walumalau.”

19 Oto nume maa'i a God ta'au i Lengi e taha,
na nou leesie oto ta'au kesi maa'i a God nge
haiholota'inge ingeie i laona. Oto wa'ariri ko
eeso hailiu, na lou-lou ko hoka, na nunu oto
paine pe'ie mawasidengi oto paine ko hite, na
mo uudu-uuduhe aani nemo e pou mala hau ta'i
salo ko teke oto mai aano mala nemo.

12

Paineha'ana Mwaa Ala-ala E Saunie Hu'e

¹ Oto ngaeta tolimaa oto paine e haata'i lo'u ta'au i Lengi. Nou leesie ngaeta hu'e† e to'oni haahie aana rarangana sato, na waro-warō i hahana ae'aena, na rorodara aana aawalai ho hee'u mwana rue i pweune.

² A hu'ena ko hi'e-hi'e, oto ko ngara-ngara aana ko sapesalu oto hunie kei meuri eeni mwela.

³ Oto ngaeta tolimaa e haata'i lo'u ta'au i Lengi. Iini ngeena paineha'ana mwaa ala-ala, na sapena e tohungēi nonoro'a. E to'o aana e hīu pwa'ui ola aana na aawalai rarangoi ola. Na e hīu pwa'ui ola ngeena kire mani oa rorodara mango.

⁴ Oto e rapu tekela'inie oolune ngaeta po'o ni leu aana mo hee'u ta'i salo aana ui'uine, na kire ooho toli oto mai aano. Na e lae oto mai uure i na'ona a hu'ena uri hunie ke ngaue a kalena aana maholo kei hute.†

⁵ Oto a hu'ena e ha'ahutaa kele mwela mwane hunie kei aalaha haahie ahutana mo henue i laona walumalau, na kei tohungēi ha'aloie ahutana mo iini kire ko heitohea. Ta'e maholo kele mwelana e si hute, oto kire toolea mola i saana God, na e lai ii'o oto aana naunekume ingeie.

⁶ Na a hu'ena e tahi weu i lalona hanesala takoie leu nge a God e dau aakau aana oto hunie a hu'ena kei ii'o aana. I leune nge lio i sulilana ke

† **12:1** 12:1 Sa'a mola hu'e ngeena e urihana komu ni Israel na kele mwela nge ko sapesalu aana ngeena uri a Jisas. Urine walu ola a Jon e ere i suli'i ie, kire rau oto aana pongine a Jisas. † **12:4** 12:4 Paineha'ana mwaa ala-ala ngeena uri a Satan ni ngeena, na aana ko sare ngaue kele mwela ngeena e urihana maholo nge a Herod Inemaui e sasare horo'ie a Jisas maholo e hute. Leesie Matiu 2:16-18.

si lae i sulie sinolai hei dinge pe'ie e ro tangalau na oono aawalai hei dinge.

⁷ Oto oohotaa paine ko aehota oto ta'au i Lengi. Na'ohai ensel a Maekol na mo ensel ingeie ni kire ko heiseuni honosie paineha'ana mwaa ala-ala ngeena na mo ensel ingeie.

⁸ Ta'e a Maekol ni e a'aila'a liutaa aana mwaa ngeena. Oto uure aana maholona, kire ka'a toli'aasie ike lo'u hunie mwaa ngeena wa mo ensel ingeie ke ii'o ta'au i Lengi,

⁹ ta'e kire aasire mango oto mai aano i laona walumalau. Paineha'ana mwaa ala-ala ngeena ola e uure oto mai i na'o. Na ingeie ka'u kie ko haa-haara'inie a Pwelu Eero-eero wa a Satan. Na ingeie oto iini nge ko eeroa ahutana mwala aana walumalau huni lae i sulie mo tala aaela.

¹⁰ Oto nou he'i rongoa lo'u mei wala paine e uure ta'au i Lengi ko te'uri,

“Aana maholo ie God ikie e ha'a-uurikie oto. e haata'inie oto uri e to'o aana nanamanga huni aalaha oto mala inemauri.

Oto ie a Kraes e haata'inie uri ingeie oto ni e aalaha haahie ta'ena nga ola.

Aana iini nge hola'ina'o e talei ha'a-ha'asunge'inie mola mo eesike suli aatowaa na rodo i na'ona a God ikie,

aasilana e lae oto mai aano.

¹¹ Oto maholo ie e sa'a ha'asunge'inie lo'u mo eesike

aana kire a'aila'asie oto aana apune a Kalei Sipu, aana walaimolinge kire taroha'inie,

aana kire toli'aasie mauriha'ada i tehula'ana.

12 Aena urinena, omu ke ile-ilenimwa'e haahie leune,

i'omu mo iini ta'au i Lengi.

Ta'e kei tohungēi aaela oto liutaa hunie mwakano na aasi, na ahutemiū mo iini omu ii'o mai aano i lalona walumalau,

aena aana a Pwelu Eero-eero e siho oto mai aano i seemiū.

Saena e honu mola aani saewasunge,

aena aana e saie oto uri e sa'a ii'o tewa ike lo'u."

13 Oto maholo paineha'ana mwaa ala-ala ngeena e lio saie uri aasilana e lae oto mai aano, ko si aehota taunge'inie hu'e nge e ha'ahutaa mwela mwane ngeena.

14 Ta'e a hu'ena kire niie e ro apa-apai hada oto paine nana uri hunie ke loho wau takoie leu ingeie wau i henue sala nge kire dau aakau aana loosie. I leune nge kire kei lio i sulie hunie kei ii'o sapemawa mwaanie mwaa ngeena i sulie oolu helisi pe'ie oono waro-warō.

15 Oto mwaa ngeena e pusule'inie wai mwaanie wawana domana oto wai ko kone wau takoie leu a hu'ena e ii'o aana uri hunie ke konea.

16 Ta'e mwakano e pe'ie a hu'ena aana kalinge paine e maau, oto e oonomie mola wai nge ko aahe mai mwaanie wawana mwaa paine ngeena.

17 Oto paineha'ana mwaa ala-ala ngeena e tohungēi saewasulie a hu'ena, na e lae oto huni ooho pe'ie mo kalena. Ikire oto mo iini nge kire ko lulu i sulie mo ha'atolanga a God, na kire ko ha'ahoule'inie walaimolinge i sulie a Jisas.

*E Ro Na'ohai Koni-konihe A Satan Kirerue
Ooho Honosie*

Mwala Maa'i A God

¹⁸ Oto paineha'ana mwaa ala-ala ngeena e si lai uure mola i reune aasi.

13

¹ Oto nou he'i leesie lo'u ola loo-loo'a nge e horo maesie e ro propet ngeena e maau poi mwaanie aasi. E to'o aana aawalai rarangoi ola na e hiu pwa'ui ola aana. Mo rarangoi ola aana ngeena kire mani to'o rorodara mango. Na mo pwa'ui ola aana kire mani to'o aana mo satai ola huni ere mwakata'inie a God.

² Na ola loo-loo'a nge nou leesie ngeena e lio ni me'unge oto hiito'o mala leopat, ta'e mo ae'aena e lio ni me'unge mala ae'aena bea, na wawana e lio ni me'unge mala wawana laeon.

Oto paineha'ana mwaa ala-ala ngeena e niie a'aila'anga na nanamanga ingeie hunie ola loo-loo'a ngeena ke aalaha pe'ie.

³ Ngaeta pwa'ui ola aana ola loo-loo'a ngeena, malaka oto paine nge aana. Na e lio adona ke maesie malaka ngeena, ta'e lae-lae malaka ngeena e haro mola oto lo'u maraana. Aena urinena ahutana mwala aana walumalau kire ko pangata'i, na kire ko lulu i sulie oto.

⁴ Ahutana mwala ko meni paloa paineha'ana mwaa ala-ala ngeena, aena aana e niie a'aila'anga ingeie hunie ola loo-loo'a ngeena. Na kire palo-paloo no'one ola loo-loo'a ngeena

pe'ie mo wala uuri, “?A tei e sada pe'ie ola loo-loo'a ngeena?† Nga iini hunie ke a'aila'a liutaa aana na ha'ike lo'u.”

⁵ Na hunie e hai aawalai waro-warō mwana rue, ola loo-loo'a ngeena e to'o aana nanamanga huni esu mola i sulie saena, na ko ere tooha'inie maraana liutaa aana God.

⁶ Ko ere waelie oto a God, na satana, na hanue ingeie, na ahutana mo iini nge kire ii'o pe'ie ta'au i Lengi.

⁷ Niilana a'aila'anga e lae no'one hunie huni ooho pe'ie mwala maa'i a God, na huni a'aila'asire. Niilana nanamanga e lae no'one hunie haahie ahutana mo iinoni ni welumalau ma'alana nga komu uri taa wa nga ere-erenga uri taa wa nga hanue lo'u uri taa kire ii'o aana.

⁸ Ahutana mwala ni welumalau kire kei paloa ola loo-loo'a ngeena, ta'e mo iinoni a God ha'ike, aana Kalei Sipu nge horo'ilana e lae e uusue satada oto i laona uusu-uusu ni meurihe ingeie oto wau i na'ona ha'aholalana walumalau.

⁹ Omu ke pwaarongo diana ka'u, hunie omu ke rongo saie mo wala e aasa ienini.

¹⁰ Mala uri a God kei toli'aasie ta'ena nga iini ke lae i nume ni ho'o, nge kei lae oto i nume ni ho'o. Mala uri a God kei toli'aasie ta'ena nga iini ke mae aani naihi, nge horo'ilana kei lae oto aani naihi. Na aana maholo nge mo ola ngeena kei reu urine, nge i'omu mo iinoni a God, omu ke uure a'aila'a mola na omu ke hiiwalaimoli ngei-ngedi mola aana a God.

† 13:4 13:4 Mwala nge kire ko dolosi urine kire ko ha'amwasi mola aana a Ensel Maekol, aana ne'isaenga aana satana e uuri, “?A tei e sada pe'ie a God?”

¹¹ Oto nou he'i leesie lo'u ngaeta ola loo-loo'a e maau poi mwaanie mwakano. E to'o aana e ro rarangoi ola mwai-mwei mala mo kalei sipu maneko, ta'e ko ere-ere a'aila'a oto mala paineha'ana mwaa ala-ala ngeena.

¹² Oto maholo ruana nga ola loo-loo'a ie e ii'o pe'ie eetana nga ola loo-loo'a ngeena, nge ko esu aana nanamanga nge iini hola'ina'o e to'o aana. E asu aana nanamanga ngeena urine huni deu rarahie mola ahutana mwala aana walumalau hunie kire ke palo-palooa iini hola'ina'o ngeena nge malaka aaela e o'o'o ka'u aana ta'e e mola lo'u.

¹³ Ruana nga ola loo-loo'a ngeena ko esuie mo hu'i-hu'ite paine, hule aana e da dunge e siho mai i aano uure i salo mola i maana mwala.

¹⁴ A God e toli'aasie hunie ke asuie mo hu'i-hu'ite aana maholo e ii'o pe'ie ola loo-loo'a hola'ina'o ngeena, na aena aana mo hu'i-hu'ite ngeena, nge e ha'apweue ahutana mwala ni welumalau. Ruana nga ola loo-loo'a ngeena e unue uri mwala ke asuie nga nunui ola huni ha'apaina'aa iini hola'ina'o, iini nge e malaka'a ka'u ta'e e ka'a maesie ike.

¹⁵ Oto mwala kire asuie nunui ola mala e unuena, na lo'u a God e toli'aasie ruana nga ola loo-loo'a ngeena hunie ke niie nga mangoi ola hunie nunui ola nge kire asuie. Oto nunui olana ko ere, na ko lei mae aana mo iini nge kire ka'a palo-palooa ike.

¹⁶ Na ruana nga ola loo-loo'a ngeena ko deu rarahie lo'u ahutana mwala, mwala mwai-mwei na mwala paine, mo iini kire to'o-to'o na mo iini kire maitale, mo koni-konihe na mo iini kire

ii'o luheta'i, hunie kire ke mani to'o aana ha'ara aana ninime i pwalo-pwaloda wa ta'i na'ona darada.

¹⁷ Na e ha'a-uuresie ha'atolanga uri nga iini e sa'a roro'a ni holi ike wa ke ha'aholinge'inie nga mei ola, na e ka'a to'o aana ha'ara ngeena. Aana ha'ara ngeena oto satana eetana nga ola loo-loo'a ngeena, wa iidu-iidunge nge ko uure hunie satana.

¹⁸ Omu ke lo'o-lo'onga'i kohi i sulie mo ola ienini hunie omu ke lio sai'i. Mala uri nga iini ko saenanau, nge ke haitale oodoie ne'isaenga aana iidu-iidunge aana ola loo-loo'a ngeena, i sulie iidu-iidunge ngeena e uure hunie nga iinoni. Iidu-iidunge ingeie nge oono tangalau, oono aawala mwana oono.

14

Mo Sinolai Mwane Oodota'i Kire Kanalie Kana Haalu Nana God

¹ Oto nou he'i lio lo'u na no ko leesie a Kalei Sipu e uure i lengine toloi henue i Saeon. Na tangalau pe'ie hai aawalai sinolai iinoni mwana hai kire uure no'one pe'ie. Kire mani uusue satana a Kalei Sipu i na'ona darada, na kire uusue no'one satana Aamana a Kalei Sipu.

² Na nou rongoa nga aawa-aawatai ola paine uure ta'au i Lengi domana oto aawa-aawatana wai peine ko kone, na domana oto koukouha'ana lou-lou peine. Aawa-aawatai ola nou rongoa ngeena e rongo diana mala aawa-aawatana mo pesi aawa mwala ko sikili'i.

³ Na mo sinolai iinoni ngeena kire ko kanalie kana haalu i na'ona naunekume na i na'ona e hai ola mauri na mo rato ni mwane ngeena. Na ta'e mo sinolai iinoni nge a Kalei Sipu e tapa oolisire mwaanie walumalau mola kire sai kanalie kana haalu ngeena.

⁴ Mo mwane ienini kire kineta'inire maraada hunie kire ke ii'o rere'a ta'ingelu mala mo iini nge kire ka'a hele roro'anga ike pe'ie nga keni. Na kire lulu i sulie a Kalei Sipu aana ahutana mo tolahai ola diana ingeie. E tapa oolisire mwaanie walumalau, na ikire oto domana niinge aani hiki-olanga nge niileni e lae hunie a God na a Kalei Sipu.

⁵ Kire ka'a dau wala aaela ike aani eeronga, ta'e kire tohungai ii'o oodota'i ta'ingelu mola.

E Oolu Ensel Ko Ha'apasulie Mwala Uri A God Kei Leire

⁶ Oto nou he'i leesie lo'u ngaeta ensel e loho ta'au i salo huni taroha'inie mei wala aana Tataroha Diana nge kei ii'o huu. Ko taroha'inie oto hunie ahutana mo iinoni i laona walumalau, hunie ta'ena nga mwala, na ta'ena nga aapoloa, na ta'ena nga ere-erenga, na ta'ena nga komu.

⁷ Ensel ngeena ko ere aana mei wala paine uuri, "Omu ke ha'ama'u aana God na omu ke ha'apaina'aa. E hule oto aana maholo a God huni leie ahutana mwala. Oto omu ke ha'amanikulu'aa God aana ingeie oto iini nge e ha'aholaa salo, na aano huu, na aasi, na mo huulaa mauri, na ta'ena nga ola lo'u i laona walumalau."

8 Oto ruana nga ensel e lae mai sulie na ko he'i te'uri lo'u, "Huilume paine i Babilon† e aa'oho oto. !E waeta'i oto! Mala i Babilon oto i na'o, huilume paine ngeena e hari hunie mola aaelanga na e da uri ta'ena nga hanue aana walumalau no'one ke inu mehiri oto mala ingeie. Oto a God ko saewasulire."

9 Oto oolune nga ensel e lae lo'u mei sulie e ro iini i na'o, na ko unue mei wala paine uuri, "Kei aaela oto liutaa hunie iinoni nge ko pouruuru i na'ona ola loo-loo'a ngeena na nunune. Kei aaela oto hiito'o hunie ahutana mo iini nge ha'ara aana ola loo-loo'a ngeena i darana wa aana nimana.

10 Mo iini urine kire kei meni hiinge'inie saewasunge a God oto to'ohuu aana e sa'a pwaido-
raa ike saewasunge ingeie pe'ie nga kele mei ola ni aamasinge hunire, ta'e kei ha'a-aahesie mola apude. A God kei aasire mola i laona dunge ni ha'amotaahinge aana mo heu eeso-eeso i na'ona mo ensel maa'i ingeie na a Kalei Sipu.

11 Pwa'ulana dunge ni sapesalunge ikire ngeena e sa'a mou-mou ike lo'u, ta'e kei ta'ela'i tara'asi mola susue aatowaa na rodo. Oto nga mamalonga ha'ike lo'u hunie mo iini nge kire ha'apaina'aa ola loo-loo'a ngeena na nunune, wa mo iini nge kire to'o aana ha'a-ara aana satana."

12 Oto aena urinena, e malisine mo iini maa'i a

† 14:8 14:8 Ohe a Jon ko ere mumuni i sulie hanue i Rom, paineha'ana hanue aaela haahie walumalau aana maholo ngeena. Wa ohe ko ere i sulie tolahai iinoni aaela huni heitalea nanamanga haahie mwala aani eeronga na aani palonga nge e ka'a to'ohuu. Leesie lo'u Haata'inge 16:19, 17:5, 18:2-21.

God ke hele susule'i aana hiiwalaimolinge ikire i lalo aana Jisas na aana tola i sulilana mo ha'atolanga a God.

¹³ Oto nou rongoa lo'u mei wala uure mwaanie i Lengi ko te'uri, "O ke uusue uri aehota si'iri pwau weu, mo iini nge kire mae i lalo aana Aalaha kire deidehie oto liutaa."

Na a Li'oa e te'uri, "Iau, e to'ohuu oto. Kire kei ile-ilenimwa'e mola maholo kire kei mamalo oto ta'au i Lengi mwaanie mo esunge e aasa ikire, aena aana waaitada haahie mo esunge diana kire asui'i ngeena e ii'o aakau oto hunire."

Mo Ensel Kire So'okonie Hohola Aana Walumalau

¹⁴ Oto nou lio-lio na no ko leesie lo'u nga iini e lio mala iinoni e ii'o i lengine mei uuru. E ho'osie rorodara aani kol i pweune, na e hele aana naihi e ala huni so'okoni.

¹⁵ Na ngaeta ensel e lae lo'u mei mwaanie nume maa'i, na ko soi takoie iini nge e ii'o i lengine mei uuru ngeena uuri, "O ke toolea naihi i'oe na o ke so'okoni oto, aena aana hohola aana walumalau e repo diana oto, na maholo hunie so'okoninge e hule oto."

¹⁶ Oto iini nge e ii'o i lengine mei uuru ngeena e salea walumalau aana naihi lama-lama ingeie, na so'okonilana mo iinoni oodota'i aana walumalau e lae oto.†

¹⁷ Oto nou leesie ngaeta ensel e lae lo'u mei mwaanie nume maa'i ta'au i Lengi, na ensel

† **14:16** 14:16 A Jisas e ere no'one i sulie so'okonilana mo iini oodota'i aana nga mo leu mala Matiu 9:37-38, 13:24-30, na Jon 4:35-38.

ngeena no'one e to'o aana naihi e ala huni so'okoni.

¹⁸ Oto ensel nge ko lio-lio i sulie dunge aana ora ni uunu ola, e lae mai mwaanie ora ni uunu-uunu na ko soi weu hunie ensel nge e hele aana naihi uuri, "O ke toolea naihi i'oe na o ke lae oto i so'o niu, aena aana mo niu i laona pariki aana walumalau kire ulu-ulu oto."†

¹⁹ Oto ensel ngeena e salea walumalau aana naihi lama-lama ingeie na so'okonilana mo iinoni ooraha'aa aana walumalau e lae oto. Mala mo niu e toli nge mwala ko so'ohi'i huni arasi'i, nge ensel ngeena e so'ohie kira ooraha'aa mai i saana saukae aana saewasunge a God.

²⁰ E toolera mola i sinaha mwaanie huilume, na arasilada ko lae oto. Oto e losie nimei hero ngeena, na apu mola ko aahe mwaanie ai loi-losi ngeena. Apune kira ooraha'aa e aahe ngeena na e kone mala wai ko kone, na totoho aana apu e aahe ngeena e lae ha'atau hunie oolu tangalai kilomita, na e kokoro nga tahanga.

15

E Hiu Ensel Kire Dau Aakau Aana Mo Hu'ihu'ite Aaela Ooreta

¹ Oto nou he'i leesie lo'u ngaeta tolimaa oto paine ta'au i Lengi, na nou tohungai pangata'inie.

† **14:18** 14:18 Erenga ni Krik e ka'a ere ike i sulie mo niu ta'e e ere i sulie tolaksana mo Jiu maholo kire asuie waen aana mo grep. Kire so'okonie mo grep, na kire ko losi'i aani uuri puli-pulisi'i i laona nga kalinge kire didie aana hau peine. Oto ewe-ewena mo grep e aahe, na kire dedeie mo ate'a aani te'e-te'ei nanikot, oto kire ponosie ate'a ngeena, na lae-lae ewe-ewena mo grep e si ne'ie waen.

Nou leesie e hiu ensel nge kei toolea mai e hiu hu'i-hu'ite aaela ooreta. Maholo mo hu'i-hu'ite aaela ngeena kei mango, nge saewasunge a God ke si mango oto i leune.

² Oto nga taa nou leesie e lio mala aasi iiro-iiro aaropwailana e lae oto pe'inie dunge, na i reune aasi ngeena nou leesie mo iini nge kire a'aila'asie oto ola loo-loo'a ngeena, na nunune, na iidu-iidunge aana satana. Kire mani hele aana mo pesi aawa huni kanalie mo kana a God e nii'i hunire,

³ na kire ko kanalie kana a Mosis, koni-konihe a God, na kana a Kalei Sipu uuri,

“God Aalaha Hahu'ana Nanama,
o esue mo ola paine na kire tohungai diana oto
liutaa.

I'oe oto inemauri haahie ahutana mwala,
ahutana mo ola o esui'i kire oodota'i na kire
to'ohuu.

⁴ ?A tei e ka'a sai me'ute'ini'o, Aalaha?

?Na a tei e sa'a ha'amanikulu'aa satamu?

Sulie ta'e i'oe oto o maa'i,

ahutana mwala kei meni paalaha'o

aana o haata'inie oto oodota'inge i'oe.”

⁵ Oto i puri nou he'i lio lo'u ta'au i Lengi na nou leesie uri leu e tohungai maa'i i laona Aapa-aapa aani Heiholota'inge a God e taha oto.

⁶ Na e hiu ensel ko toolea mai e hiu mei hu'i-hu'ite aaela ooreta ngeena kire ko iisitaa oto mai. Kire mani ho'osie mo to'oni rere'a wana-wana na mo roroto'oni aani kol i denumada,

⁷ na ngaeta iini aana e hai ola mauri ngeena e niie e hiu kao-kao aani kol wau hunie e hiu ensel ngeena. Mo kao-kao ngeena kire honu mola aana saewasunge a God, iini nge e ii'o oto huu.

⁸ Oto leu e maa'i ngeena e si honu aana pwa'ulana dunge uure mwaanie manikulu'anga na nanamanga a God, hule aana nga iini ka'a sai lae ike i laona, lai hule aana maholo e hiu hu'i-hu'ite aaela aana e hiu ensel ngeena kei haro mango.

16

Mo Ensel Kire Lingisie E Hiu

Kao-kao Aana Saewasunge A God Haahie Walumalau

¹ Oto nou he'i rongoa lo'u mei wala paine e uure mwaanie leu e tohungai maa'i liutaa na ko unue hunie e hiu ensel uuri, "Omu ke lai lingisie e hiu kao-kao aana saewasunge a God haahie walumalau."

Eetana Nga Kao-kao

E Asuie Mo Osa

² Oto eetana nga ensel e lai lingisie kao-kao ingeie haahie walumalau. Nge sapesalunge aani osa e si lae mai haahie ahutana mwala nge kire to'o aana ha'a-ara aana ola loo-loo'a ngeena na mo iini nge kire ko paloa nunui ola ingeie.

Ruana Nga Kao-kao

E Waelie Aasi

³ Na ruana nga ensel e lai lingisie lo'u kao-kao ingeie haahie aasi, na aasi e ne'i epu oto, na e lio oto mala apune iinoni e mae, oto ahutana mo ola mauri i laona aasi kire mani mae mango.

Oolune Nga Kao-kao

E Waelie Mo Wei

⁴ Na oolune nga ensel e lai lingisie lo'u kao-kao ingeie haahie mo wei peine na mo huulaa na ikire no'one kire mani ne'i epu.

⁵ Oto nou rongoa ensel nge ko lio i sulie mo wei, ko te'uri,

“I'oe oto o maa'i, na o meuri oto uure wau i na'o na oto mai si'iri ie,
o tohungēi deu diana aana o ha'aloie mwala aaela urine.

⁶ Aana kire ha'a-aahesie apune mwala maa'i i'oe na mo propet i'oe.

Oto ie o ha'a-inuhire mola aani epu huni oolisie mo horonga kire asui'i i na'o.”

⁷ Na nou rongoa lo'u mei wala ko iisitaa mai uure mwaanie ora ni uunu-uunu ko te'uri, “Iau, God Aalaha Hahu'ana Nanama, leinge i'oe e oodota'i mola na ha'aloinge i'oe e tohungēi melisi oto.”

Haine Nga Kao-kao

E Asuie Sato Ke Ramea

⁸ Na haine nga ensel e lai lingisie lo'u kao-kao ingeie haahie sato hunie sato ke madoro oto hiito'o hunie sapena mwala ke ramea.

⁹ Oto sapeda e waru aana madoroha'ana sato e madoro oto hiito'o. Oto kire ko si ere waelie satana God, iini nge e nanama haahie mo hu'i-hu'ite aela ngeena. Ta'e kire sere'i oolisie manatada na tolahada huni eeli'u takoie a God na huni soi ha'amanikulu'aa.

Limana Nga Kao-kao

E Toolea Mai Rodohono

¹⁰ Na limana nga ensel e lai lingisie lo'u kao-kao ingeie i lengine naunekume ola loo-loo'a ngeena, na rodohono e aaluhie aalahanga ingeie. Oto mwala kire ko alangingite oto aana sapesalunge ko toolera,

¹¹ na kire ko ere aelasie oto a God ta'au i Lengi aena kire ko hii aela aana mo osa na aana sapesalunge ikire, ta'e kire ka'a sare oolisie mola manatada mwaanie aelanga kire ko esuie.

Oonona Nga Kao-kao E Asuie Wai Peine I Iuparetis E Mwa'a

¹² Na oonona nga ensel e lai lingisie lo'u kao-kao ingeie haahie wai peine i Iuparetis. Oto wai ngeena e mwa'a huni esuie nga tala nana mo inemauro uure i pwaalana sato huni lae mai.

¹³ Oto nou leesie e oolu li'oa aela kire lio mama'ela'a mala mo pweri. Kire maau mwaanie wawana paineha'ana mwaa ala-ala ngeena, na mwaanie wawana ola loo-loo'a ngeena, na mwaanie wawana ruana nga ola loo-loo'a ngeena, nge ingeie oto propet eero-eero mwaa paine ngeena.

¹⁴ E oolu li'oa aela ienini, kire to'o aana nanamanga huni deu hu'i-hu'ite. Na kire ko

lae-lae ngeena huni lokoa ahutana mo inemauro
laona walumalau huni ooho honosie a God aana
hai dinge paine nge a God Hahu'ana Nanama kei
leie mwala aana.

¹⁵⁻¹⁶ Oto e oolu li'oa aaela ngeena kire lokoa
oto mo inemauro aana leu kire haara'inie aana
erenga mo Jiu uuri, "Amakedon."†

Oto a Kraes e si unue uuri, "¡Omu ke
pwaarongo ka'u! Ne kei lae mai mala iinoni peli-
peli aana maholo omu sa'a lio saie ike. Deidehie
mo iini nge kire ko ii'o aakau loosie oolinge ineu
mei. Mo iini urine kire urihana mo iini kire ka'a
ma'ahu na kire ho'o aakau mola aana mo to'oni
ikire mwaanie kire ii'o mwaakule na kire masa
maholo ne kei hule."

Hiune Nga Kao-kao

E Nunu Suuhe'inie Walumalau

¹⁷ Na hiune nga ensel e lai lingisie lo'u kao-kao
ingeie mai laona aahowaa. Oto mei wala paine
e iisitaa mai mwaanie naunekume i laona nume
maa'i, na ko te'uri, "E mango oto."

¹⁸ Na maholona, kou-kouha'a oto paine ta'i
salo aana wa'ariri ko eeso hailiu, na lou-lou ko
kakahite, na nunu peine ko hite oto. Nunu
ngeena e tohungai peine na e aaela. Nga nunu
ke sada aana e ka'a rau ike ue uure oto wau i
aehotalana ha'aholanga aana mo iinoni.

† **16:15-16** 16:16 Mei wala Amakedon ngeena e to'o aana e ro
ne'isaenga. Eetana nge "toloi henue ni lokoa mo ramo ingeie" nge
mei wala ni aalahuunge i sulie nga taa kei reu. Na ruana nga mei
ne'isaenga nge "toloi henue i Mekido," ngaeta toloi henue i Israel
nge mo oohotaa hunge kire rau-reu kara'inie oto waite. Leesie
Jajis 5:19, na 2 Kings 23:29, na 2 Kronikols 35:22 na Sekaraea
12:11.

19 Na a God e ne'isae oodoie aaelanga aana hanue paine nge e urihana Babilon wau i na'o, oto e tohungēi ha'a-aahesie apune aana sae-wasunge ingeie. Nunu peine ngeena e oopaa hanue paine ngeena aana e oolu po'o ni leu, na mo huilume paine aana ta'ena nga aapoloa kire aa'oho mango oto.

20 Ahutana mo mala-malau na mo toloi henue kire mani ei'aa oto, na nga iini e sa'a leesi'i lo'u.

21 Na mo uudu-uuduhe aani nemo e pou mala hau ta'i salo,† kire ko teke oto mai aano haahie mwala. Na mo heu nge kire ko teke ngeena kire tohungēi peine na kire hi'e oto hiito'o, hule aana lime aawalai kilo aana nga hue. Oto maholo urine mwala ko isi aelasie mola a God aana walu ola ko reu ngeena, aena aana kire tohungēi aaela oto hiito'o.

17

Hanue Paine E Nanama Haahie Walumalau E Urihana Repi

1 Oto ngaeta iini aana e hiu ensel nge kire hele-hele aana ka'u e hiu kao-kao ngeena, e lae mai ko unue hunieu uuri, "O ke lae mai hunie o ke leesie ha'amotaahinge e lae hunie hanue nge e ii'o i reune mo wei. Hanuena e urihana mei keni repi

2 nge e mai-mesi pe'ie ahutana mo inemauri aana walumalau. Na ahutana mwala aana

† 16:21 16:21 Aana mo henue paine si'iri, taungei uudu-uuduhe aani nemo kire sai pou urine aana wawai e paine. Ta'e nga hue e ka'a hi'e ue liutaa aana ta'a-ta'a kilo. Oto nga taa kei reu maholo a God kei leie hanue i Babilon ngeena kei aaela lo'u liutaa.

walumalau kire ko pweu oto aana tolahai ola aaela aana hanuena mala iinoni e mahiri aana e inu wei ni pweunge.”

³ Oto aana nanamanga a Li'oa Maa'i, ensel ngeena e tooleau weu i lalona hanuesala. Na i leune nou leesie nga keni e ii'o i lengine ola loo-loo'a e nonoro'a. E hiu ho pwe'uu na aawalai rarangoi ola ikire aana ola loo-loo'a ngeena, na sapena e honu mola aana mo wala kire uusu'i huni ere mwakata'inie a God.

⁴ A keine e to'oni aana to'oni lauleuni'e na e nonoro'a. Mo ola e launi eeni, kire wana-wana mala kol na siliva na mo dehi na mo heu holiteni e paine. A keine e hele aana kao-kao aani kol i nimana, ta'e i laona e honu mola aana mama'ela'anga aana tolahai ola aaela ingeie na aana mada'anga aani mesinge ingeie.

⁵⁻⁶ Na nou leesie uri a keine e tohungai ilen-imwa'e aana e horo maesie mo iini kire ko ha'arongoa mwala aana Tataroha Diana i sulie a Jisas. Mala mo iini kire ko pweu aana kire inu hiito'o aana wai ni pweunge, ingeie e inu mehiri mola aana apune mwala maa'i a God. Ta'i darana a keine uusulana nga satai ola e lae uuri, INEU IINI PEINE, A BABILON. INEU OTO NIKEI REPI, NA NIKANA TA'ENA NGA AAELANGA MAI AANO.

Na maholo nou leesie satai ola ngeena, nou saie uri nga ne'isaenga e ii'o mumuni ue aana nga taa nou leesie ngeena, ta'e nou tohungai deu pu'ota'inie.

⁷ Oto ensel ngeena e te'uri hunieu, “?Aana e ue ka'u o ko deu pu'ota'inie urine? Ola loo-loo'a nge e to'o aana e hiu ho pwe'uu na aawalai rarangoi

ola aana na keni nge e ta'e i lengine, e ro mei aalahuunge mola ni ngeena. O ke rongoa ka'u, hunie ne kei ere luhesie ne'isaenga aani huni'o.

⁸ “Oto o ke saie uri ola loo-loo'a ngeena, ingeie iini e mauri ke'u waite, ta'e ie e ai'aa oto. Kei maau taane poi mwaanie kalinge ni ha'amotaahinge ngeena, ta'e kei lae mola i sulie tala takoie ha'amangolana. Mwala aana walumalau kei tohungei pangata'inie aana maholo kire kei leesie uri e mauri lo'u, aena aana e mauri ke'u waite, na e ai'aa oto ie, na kei he'i meuri lo'u. Mwala nge kei pangata'inie mo iini mola nge uusulana satada e ka'a lae ike i laona uusu-uusu ni meurihe uure oto wau aana aehotalana walumalau.”

⁹ Oto ensel ngeena e he'i unue lo'u hunieu uuri, “O ke lo'o-lo'onga'i diana i sulie mo ola ienini hunie o ke lio sai'i.

“O ke saie lo'u uri e hiu pwa'ui ola aana ola loo-loo'a ngeena ikire oto e hiu toloi henue† aana hanue nge a hu'ena ko o'o'o aana,

¹⁰ na ikire e hiu inemauri no'one aana hanuena. E lime iini aana mo inemauri ngeena kire mae oto, ngaeta iini ko meuri-meuri taane ue ie, na ngaeta iini e ka'a lae ike ue mai, ta'e maholo kei lae mai, kei ii'o mola kele maholo o'oru'e.

¹¹ Na ola loo-loo'a nge e mauri ke'u waite ta'e e ai'aa oto ie, ingeie nge walune nga inemauri,

† **17:9** 17:9 Ohe mo toloi henue ngeena, e hiu uuwo nge kire asuie hanue paine i Rom i lengini. Wa ohe mo toloi henue ngeena nga ha'a-ara mola hunie e hiu aalahanga, na e hiu inemauri, i sulie ngaeta mo propet oto waite kire ere no'one i sulie mo aalahanga mala mo toloi henue. Leesie Aesaea 2:2 na Jeremaea 51:25 na Daniel 2:35 na Sekeraea 4:7.

ta'e ingeie nga ola mola aana e hiu inemaui hola'ina'o, na kei lae mola i sulie tala takoie ha'amangolana.

¹² “Oto o ke saie lo'u uri aawalai rarangoi ola aana ola loo-loo'a ngeena, ikire aawalai inemaui nge kire ka'a aehota ike ue huni aalaha. Ta'e kire kei aalaha taane pe'ie ola loo-loo'a ngeena nga maholo o'oru'e, kei o'oru'e mola mala ta'ata'a maholoi sato.

¹³ Ahutana aawalai inemaui ie kire kei ne'isae moute'i hunie kire ke niie nanamanga na a'aila'anga ikire hunie ola loo-loo'a ngeena.

¹⁴ Na kire kei ooho honosie a Kalei Sipu ngeena. Ta'e a Kalei Sipu ingeie oto aalaha paine haahie mo aalaha, na ingeie oto inemaui haahie mo inemaui. Oto ingeie na mo iini e lio hilisire na e soire na kire lulu i sulie tara'asi, kire kei a'aila'asie mola mo inemaui ngeena.”

¹⁵ Oto ensel ngeena e he'i te'uri lo'u hunieu, “O leesie taane mo wei nge repi ngeena e o'o'o aani. O ke saie lo'u uri mo wei ngeena, ikire nga ha'ara aana mwala hiito'o, na mo aapoloa, na mo komu, na mo ere-erenga hai aropa'i nge a keine e ha'amada'a'i aana tolahana.

¹⁶ Ta'e lae-lae ola loo-loo'a ngeena pe'ie aawalai rarangoi ola o leesi'i ngeena, kire kei eeli'u honosie mei repi keni ngeena na kire kei leledie oto. Oto kire kei seunie mei repi na kire kei leue ahutana mo ola lauleuni'e ingeie mwaanie hunie kei ii'o oto mola mwaakule. Na kire kei tohungai waelie a keine mala usu ni me'esu ko ngeue hasi'ona poo e horo'ie, wa mala iini ko uunu aasie mei ola aani dunge.

17 Aena urinena mo inemaui aaela ngeena kire kei esuie mola nga taa a God e oala'inie, aana a God nge e asuie kire ke ne'isae tararuru hunie kire ke mani niie nanamanga ikire hunie ola loo-loo'a ngeena huni aalaha haahire, na kei urine oto lai hule aana walana God kei oa.

18 "Oto o ke saie lo'u uri mei repi keni ngeena, ingeie oto hanue paine† nge ko aalaha haahie mo inemaui aana walumalau."

18

Hanue Paine Haahie Walumalau E Ai'aa

1 Oto nou leesie lo'u ngaeta ensel e siho mai uure ta'au i Lengi. Ensel ngeena e to'o aana nanamanga oto paine, na manikuluha'ana e raangie walumalau.

2 Ensel ngeena e soi aana mei wala paine uuri, "¡Hanue paine i Babilon e ai'aa oto! Mei repi keni ngeena e ne'ie oto huilume mo li'oa aaela, na mo aakalo. Na e ne'ie oto huilume mo menu poo, na ahutana oto mo menu aaela.

3 A God e ha'aloie oto aena aana e da uri ahutana mwala aana walumalau kire inu mehiri aana wai ni pweunge ingeie, oto kire ko heimaanie mola ahutana mo aaelanga na mo ooraha'aanga ingeie. E palo-palooa oto to'o-to'onga liutaa, na mo inemaui kire mani lae takalo i sulie. Mo mwane tei-teri ola aana

† 17:18 17:18 Ohe hanue paine ngeena nga hanue mai aano taane, ta'e e ere liutaa i sulie tolahai ola aaela mo iini kire ko lupwe'i deu-deu huni palo-palooa God, ta'e i laona saeda kire ko lae mola i sulie a Satan. Mala mei repi keni ko lae aaopa mwaanie tohungana poro ingeie, nge urine lo'u aana hanuena ko lae aaopa mwaanie tohungana God ingeie.

ha'aholinge kire mani teri ola paine aena aana saehanalinge aaela ingeie.”

⁴ Oto nou he'i rongoa lo'u ngaeta mei wala e uure mai ta'au i Lengi uuri, “T'omu mo iini ineu, omu ke lae mai mwaanie hanue mei repi keni ngeena. Omu ke su'uri hata pe'ie mo ooraha'aa ingeie mwaanie leilemiu e lae no'one pe'ie.

⁵ Mo ooraha'aa ingeie, kire haa oto ta'au i Lengi, na a God e sa'a pulongosie ike mo aaelanga nge e asui'i.

⁶ “Mala e asu aelasie ka'u mo iinoni maa'i ineu, nge ne kei su'ue lo'u ta'a-ta'a taungei aaelanga ngeena hunie, ta'e kei aaela ha'arue lo'u hunie. E ha'a-inuhie ka'u mo iinoni maa'i ineu aani wei aha'i, na ingeie kei inu ha'arue lo'u aana wai aha'i ngeena.

⁷ Mala a keine e niie manikulu'anga na to'o-to'onga mola hunie maraana, nge niilana sape-salunge na saehuunge kei lae no'one urine hunie. Aana e ere tooha'inie maraana uuri, 'Ineu oto toro, na no ko aalaha oto. Aana nou ka'a to'o aana ike nga poro, nge nou sa'a roro'a ngara ike mala mo nao keni.'

⁸ Oto aena urinena, nge ahutana mo ola e aaela oto hiito'o kei hite aana keine mola i laona ta'a-ta'a hai dinge—mo ola aaela mala maenga, na ngaranga, na hiolonga oto paine. Na dunge kei weruhie mola a keine, aena aana God Aalaha Hahu'ana Nanama nge ko leie urine.”

⁹ Oto mo inemauri aana walumalau nge kire hikusie a keine na kire hata-hata pe'ie aana saehanalilana to'o-to'onga, kire leesie pwa'ulana dunge aana dunge e waruhie a keine, na kire ngarasie na kire uulo oto paine.

¹⁰ Kire uure oto wau ha'atau mwaanie aana kire ma'ute'inie aaelanga nge e hite aana, na kire ko te'uri, “!Aama-aamasilemu! !Aama-aamasilemu hanue oto paine! I'oe oto Babilon, hanue e tohungēi nanama. Ha'amangolamu e hule oto aana ta'a-ta'a maholoi sato.”

¹¹ Oto ahutana mo mwane tei-teri ola aana ha'aholinge, kire uulo na kire ngarasie a keine, aana nga iini sa'a roro'a ni holi ike lo'u aana mo ludaa kire ko ha'aholinge'ini'i—

¹² mo ludaa aani kol, na siliva, na hau iiro-iiro, na u'umaai dehi. Na mo ludaa aani sala mwarau, na sala mae-maeko'a, na sala lauleuni'e, na sala nonoro'a. Na mo ludaa aani ei wau-wesu, na mo ludaa aani ola kire aadumi'i aana mo ola hai aaopa'i mala nihona elefant. Na mo ludaa aana mo ei holiteni e paine, wa mo teungei aean hai aaopa'i, wa mo teungei heu wana-wana hai aaopa'i.

¹³ Na mo ludaa aani ola hai aaopa'i huni ha'amali-meli'aa ngaulaa, na mo ludaa aani ola hai aaopa'i kire wasu mangoni. Na mo ludaa aani waen, na rumu, na keke, na bred. Na mo ludaa aani puluke, na sipu, na hoos, na mo taetahe nge hoos e sai ookea. Na mo ludaa ni iinoni mala mo koni-konihe na mo iini kire laure mwaanie mo henue ikire aana oohotaa.

¹⁴⁻¹⁵ Iau, mwala kire to'o-to'o nge kire tai-teri ola aana ha'aholinge'inilana mo ludaa urine aana hanuena, kire uure oto wau ha'atau mwaanie aana kire ko me'u mwaanie sape-salunge ingeie e hite lo'u aada. Kire ko saehuu haahie, na kire ko ngarasie oto uuri, “Saehuunge paine oto huni'o aana mo ola diana o sae-saeto'o

aani kire ai'aa oto mwaani'o. Ahutana to'o-to'onga na launiha'amu e waa oto. O sa'a to'o aani ike lo'u.

¹⁶ !Aama-aamasilemu! !Aama-aamasilemu hanue oto paine! O ho'o-ho'osie ka'u mo to'oni diana, na mo to'oni lauleuni'e, na mo to'oni nonoro'a. O ha'a-ha'alauni'o maraamu aani kol, na mo heu iiro-iiro, na mo u'umaai dehi.

¹⁷ Ta'e saehuu oto paine huni'o aana to'o-to'onga paine i'oe kire mani ei'aa mola aana ta'a-ta'a maholoi sato."

Oto mo mwane paine aana mo haka i eesi, na mo mwane au'esu aana mo haka, na mo iini kire aali-eelide aana mo haka, na ahutana oto mo iini nge kire tai-teri to'oha aana mo haka i eesi, kire uure wau ha'atau mwaanie i Babilon.

¹⁸⁻¹⁹ Kire leesie pwa'ulana dunge aana a keine ko weru, na kire ko soi oto i lengi uuri, " !Aama-aamasilemu! !Aama-aamasilemu hanue oto paine! Nga huilume e ka'a sada ike lo'u aana huilume paine ngeena. Ahutameelu nge melu to'o haka, melu meni to'o-to'o no'one aena aana to'o-to'onga oto paine a keine. Saehuunge oto paine aana e ai'aa oto mola aana ta'a-ta'a kele maholoi sato." Na kire ko aasie pwasa'ora i lengine pwaude pe'i ngaranga ni haata'inie saehuunge ikire.

²⁰ Oto ngaeta mei wala e te'uri lo'u, "I'omu mwala ta'au i Lengi, omu ke mani ilenimwa'e haahie ha'aloinge e hule oto aana hanuena. Omu ke ilenimwa'e, i'omu mwala a Kraes, na i'omu mo hurula'aa, na i'omu mo propet. Aana a God ko ha'aletehie oto a keine haahie nga taa e dau aaelasie huni'omu."

21 Oto nou leesie lo'u ngaeta ensel a'aila'a e sulu'ie hau oto paine, na ko uu'ile'inie hai laona aasi, ko te'uri, "Tomu mo Babilon omu kei urine no'one, aana aa'ohosilana hanue i'omu kei lae na omu kei ei'aa oto mwaanie walumalau.

22-23 Aawa-aawatai pesi aawa nge mwala ko sisikilie omu sa'a rongoa ike lo'u, wa aawa-aawatai eu nge mwala ko uuhi-uuhie wa ta'ena nga kana nge mwala ko kana-kanalie na ha'ike lo'u. Na nga mei aawatai ola aani tola-keninge wa aani ha'arurunge na omu sa'a rongoa ike lo'u i seemiu. Na mo mwane au'esu i'omu na e urine lo'u, aana omu sa'a lio oodoire ike lo'u, na aawatai ola aana mo iini ko ha'a-ha'alie na omu sa'a rongoa ike lo'u. Na hule aana nga laite na e sa'a raa lo'u i seemiu. Oto omu kei si'oha'a oto to'ohuu mala mei nao keni.

"Aa'ohosilana hanue i'omu e lae oto aena aana i'omu, mo mwane tai-teri ola aana ha'aholinge, omu esuie si'onga hunie omu ke eeroa ahutana mo aapoloa aana walumalau huni lae takalo i suli'omu, hunie ikire no'one kire ke saeto'o aana to'o-to'onga liutaa aana kire saeto'o aana a God.

24 Iau, na aa'ohosilana hanue i'omu e lae aena aana omu roro'a no'one aana apune mo propet, na mwala maa'i a God, na ahutana mo iini nge horo'ilada e lae i laona walumalau. Hanue paine i'omu mo Babilon ngeena e urihana mei repi keni, na walu ola aaela e ha'amalaa aani ngeena, ikire oto kire horo maesie mo iini oodota'i urine. Oto aa'ohosilana hanue i'omu e lae mola."

19

Mwala Ta'au I Lengi

Kire Lahea A God

¹ Oto i purine walu ola ngeena, nou rongoa aawa-aawatai ola mala walana mwala hunge ta'au i Lengi ko unue uuri, “!Lahea God ikie! Ta'e ingeie mola e manikulu'e na e nanama. Ta'e ingeie mola ni e sai ha'a-uuri.

² Mo leinge ingeie kire to'ohuu na kire oodota'i. A God ikie e ha'aloie oto mei repi ngeena, keni nge e asuie aaelanga hunie walumalau aana masinge ingeie. A God e ha'aloie mei repi ngeena huni su'ue maelana mo koni-konihe ingeie.”

³ Na kire unue no'one uuri, “!Lahea God ikie! A keine ko weru oto, na pwa'ulei dunge aana e sa'a mango oto huu.”

⁴ Oto e ro aawalai rato ni mwane mwana hai, na e hai ola mauri ngeena kire si lai pouruuru hai aano, na kire ko lahea God, iini e ii'o i lengine naunekume ni aalaha, na kire ko te'uri, “!Lahea God ikie! Ke urine oto.”

⁵ Na mei wala e uure mwaanie naunekume ni aalaha e te'uri, “Lahea God ikie, ahutemi mo iini omu ko ha'ama'u aana, i'omu mo iini mwai-mwei, na i'omu mo iini peine.”

⁶ Oto nou he'i rongoa lo'u mei wala paine domana oto uri mwala hunge ko ere, na domana oto kou-kouha'ana naho paine, na domana oto ho lou-lou ko kakahite, na kire ko te'uri, “Lahea God ikie, aana God Aalaha Hahu'ana Nanama e aalaha oto.

⁷ Kie ke sae-sae diana pe'i ilenimwa'enga na kie ke soi ha'amanikulu'aa God, aena aana ha'arurunge a Kalei Sipu e to'o mone oto, na hu'e haalu ingeie e ii'o aakau oto.

⁸ E ho'osie oto to'oni aani sala mwarau, to'oni haalu rere'a nge niilana e lae oto hunie.” (Omu ke saie uri a hu'e haalu ngeena nge mo iinoni maa'i a God na to'oni mwarau rere'a ngeena e ha'amalaa uri mo esunge diana kire asui'i.)

⁹ Oto ensel ngeena e he'i te'uri lo'u hunieu, “O ke uusue mo erenga ie—Deidehie mo iini nge ha'arongolada e lae hunie ngaunge aana ha'arurunge a Kalei Sipu.” Na ensel ngeena e te'uri no'one, “Mo wala ienini, walana a God oto to'ohuu.”

¹⁰ Oto nou si pouruuru hai sulie ae'aena ensel, na no ko ha'apaina'aa oto. Ta'e e te'uri mola hunieu, “O ke su'uri ha'apaina'aa, ta'e o ke ha'apaina'aa mola a God. Aena aana ineu ngaeta koni-konihe mola mala i'oe na mo eesimu nge kire helesie oto walaimolinge i sulie a Jisas. Aana walu ola nou haata'ini'i ie na ahutana walana mo propet ko lae hunie mwala ke saie walaimolinge i sulie a Jisas.”

Mwane E Ta'e I Lengine Hoos Rere'a E A'aila'asie Walumalau

¹¹ Oto nou he'i leesie lo'u ta'au i Lengi e taha, na nou leesie nga hoos rere'a. Na iini nge e ta'e i lengine hoos ngeena sailana uuri, “Hahu'ei iini to'ohuu huni noruto'o aana.” Na aena aana tolahana e tohungei oodota'i, nge ko leie mwala na ko ooho honosie mo maelonga ingeie huni ta'aasie aaelanga mwaanie walumalau.

¹² Maana ko eeso-eeso oto mala dunge, na mo rorodara hunge i pweune. Uusulana satana e lae oto aana sapena, ta'e ingeie maraana mola e saie ne'isaenga aana.

13 To'oni nge e ho'osie ngeena e honu aana apu,† na sailana e lae mola uuri, “Walana a God.”

14 Na mo pulitaa ni ramo aani mae a God kire ko lae oto mai i sulie. Kire mani huru aana mo hoos rere'a no'one, na kire mani ho'osie mo to'oni mwarau na kire wana-wana rere'a.

15 Na naihi e ala e maau mwaanie ngidune iini i na'o ngeena, hunie kei a'aila'asie mo henue. E sa'a lio toli'aasie ike nga mei heitohenga i laona aalahanga ingeie, aana ingeie oto iini ko arasi aana saukae ni saewasunge a God Hahu'ana Nanama.†

16 Na uusulana nga satai ola e lae aana to'oni ingeie na sasahana uuri, INEMAURI HAAHIE MO INEMAURI, NA AALAHA HAAHIE MO AALAHA.

17 Oto nou he'i leesie lo'u ngaeta ensel e uure i laona sato, na e soi aana mei wala paine hunie ahutana mo menu ko loo-loho ta'i salo uuri, “Omu ke lae mai loko tararuru aana ngauhe paine a God.

18 Hunie omu ke ngaue hasi'ona mo inemauro, na hasi'ona mo ramo, na hasi'ona mo mwane a'aila'a, na hasi'ona mo hoos, na hasi'ona mwala nge kire ta'e aani, na hasi'ona oto ahutana mwala—mo iini peine na mo iini mwei-mwei, na mo koni-konihe na mo iini kire ii'o luheta'i.”

19 Oto nou leesie ola loo-loo'a ngeena na mo inemauro aana walumalau kire mani lokoa

† 19:13 19:13 Ohe apu nge e honu aana to'oni ngeena e ha'amalaa apune a Jisas nge e tapa-oolisikie. Wa ohe mei epu ngeena apune mo maelonga ingeie nge e horo'ire. † 19:15 19:15 Erenga ni Krik ko ere ni aalahuunge i sulie saewasunge a God mala iini ko esuie waen aana mo grep. Leesie lo'u Sam 2:8-9, na Aesaea 63:3, na Joel 3:13, na Haata'inge 14:20.

ahutana mo ramo aana mo mae ikire huni ooho honosie iini e ta'e i lengine hoos rere'a ngeena na pulitaa ni ramo ingeie.

²⁰ Ta'e kire tapolie ola loo-loo'a ngeena pe'ie propet eero-eero ingeie. Propet eero-eero ngeena e dau hu'i-hu'ite ka'u i na'o huni pweloa mwala huni ha'apaina'aa nunune ola loo-loo'a ngeena na huni ne'i ha'a-ara aana i darada. Ta'e kire aa mauri aadarue mola i laona dunge ni ha'amotaahinge aana mo heu eeso-eeso.

²¹ Na ahutana mo ramo aana mae ikirerue, horo'ilada e lae mola aana naihi nge e maau mei mwaanie ngidune iini nge e ta'e i lengine hoos rere'a ngeena. Oto ahutana mo menu kire ngaue hasi'oda hule aana kire mani pote mango.

20

A Kraes Kei Aalaha Mai Aano Hunie Sinolai Helisi

¹ Oto nou he'i leesie lo'u ngaeta ensel ko siho mai uure ta'au i Lengi. E hele aana iieliheu na e to'o aana kii aana kalinge ni ha'amotaahinge e ka'a to'o kaona.

² Oto ensel ngeena e tapolie paineha'ana mwaa ala-ala ngeena, na e pwasue aana iieliheu hunie ke ii'o ni ho'o hunie sinolai helisi. Mwaa uure oto wau i na'o ngeena, ingeie nge na'ohana mo li'oa aaela, na satana a Pwelu Eero-eero wa a Satan.

³ Na ensel e uu'ile'inie mwaa hao i laona kalinge ni ha'amotaahinge, oto e si honoa maa honosie mwaanie e eeroa lo'u mwala i laona walumalau lai hule aana sinolai helisi kei mango. Oto i purine sinolai helisi kei haro mango, nge

kire ke si luhesie lo'u hunie ke dau lo'u i sulie saena hunie kele maholo o'oru'e.

⁴ Na nou leesie no'one ngaeta mo neunekume, na mo iini kire ii'o i lengini kire to'o aana nanamanga hunie leinge. Nou leesie no'one mangona mo iini nge horo'ilada e lae oto i na'o, aena aana kire taroha'inie a Jisas na walana a God. Kire ka'a ha'apaina'aa ike ola loo-loo'a ngeena wa nunune, na kire ka'a to'o aana ike ha'a-ara ingeie i na'ona darada wa i nimada. Oto kire mauri eeliho'i, na kire ko aalaha pe'ie a Kraes hunie sinolai helisi ngeena.

⁵ Ikire oto eetana nga ta'ela'inge aana mo iini nge kire mae oto. Ngaeta mwala nge kire mae oto kire ka'a mauri ike aana maholona, ta'e kire ke si ta'ela'i mola i purine sinolai helisi kei mango.

⁶ Deidehie mo iini nge kire ta'ela'i aana eetana nga ta'ela'inge ngeena aana ikire oto kire maa'i. Kire sa'a sapesalu ike i laona dunge ko weru oto huu, nge ruana nga maenga ni ngeena. Ta'e kire kei ne'i pris a God na a Kraes, na kire kei aalaha pe'ie a Kraes sulie sinolai helisi.

A God Kei Aasie A Satan

I Laona Dunge

⁷ Oto maholo sinolai helisi ngeena kei haro mango, nge kire ke si luhesie a Satan mwaanie kalinge ni ha'amotaahinge ngeena.

⁸ Oto kei iisitaa poi huni eeroa ta'ena nga mo aapoloa i laona walumalau. Mwala ngeena, tolahada e urihana ngaeta aalaha aaela wau i na'o, a Gok. Ingeie pe'ie aalahanga ingeie i

Magok kire uure honosie a God suli maholo. Oto a Satan kei lokoa ahutana mwala aana walumalau hunie oohotaa, na kire kei hunge oto mala oone i sulie oone.

⁹ Oto mwala aana mae a Satan ngeena kire mani oota'i mei uure aana ta'ena nga leu aana walumalau. Kire lae mai huni heiseuni honosie hanue nge a God e manata diana hunie. Mae ngeena e ii'o kali-kelie hanue ngeena oto ta'ingelu, aana kire dau aakau ni horo maesie mo iinoni maa'i i leune. Ta'e dunge e si siho mai uure i Lengi, na e waru aasire oto mango-mango.

¹⁰ Oto a Satan nge e eero-eeroa mwala ngeena, kire aasie i laona dunge ni ha'amotaahinge aana mo heu eeso-eeso, leu nge ola loo-loo'a ngeena na propet eero-eero ingeie kire ii'o aana. Na i leune kire kei ii'o i laona ha'amotaahinge susue aatowaa na rodo na oto huu.

A God Kei Leie Mwala

¹¹ Oto nou leesie a God e ii'o i lengine naunekume rere'a oto paine. Na e lio mala uri walumalau na salo kire tahi mwaanie, na nga leu huni lio oodoi'i ha'ike lo'u.

¹²⁻¹³ Na nou leesie mo iini e mae oto, mo iini peine na mo iini mwei-mwei, kire mani uure i na'ona naunekume. Aasi e niie ta'au ahutana mo iini nge kire mae i laona, na mwakano e niie ta'au mo iini e mae na kire o'o'o i laona, na ahutana mo iini kire mae kire mani ta'ela'i oto ta'au.

Oto kire ko tahananie mo uusu-uusu, na kire tahananie uusu-uusu aana maurihe, nge e to'o aana satana ahutana mo iini kire kei meuri oto huu. Na kire tahananie mo uusu-uusu lo'u nge ko unue

nga taa mwala kire asuie mai aano. Oto leilada e lae oto i sulie nga taa kire asuie nge uusulana e lae i laona mo uusu-uusu ngeena, nga iini oto i sulie nga taa ingeie maraana e asuie.

¹⁴⁻¹⁵ Na mala uri nga iini uusulana satana e ka'a lae oto i lalona uusu-uusu ni meurihe ngeena, nge iini urine aasilana kei lae oto i laona dunge ni ha'amotaahinge. Na ruana nga maenga oto ngeena. Na kire aasie lo'u maenga na leu ni maenga i laona dunge ngeena, aana a God e ha'amangoa oto maenga mwaanie nga iini e he'i mae lo'u.

21

A God Kei Asuie Walumalau Haalu Pe'ie Jerusalem Haalu

Nana Mwala Maa'i Ingeie

¹ Oto nou he'i leesie lo'u walumalau haalu, ta'e nga aasi ha'ike lo'u i laona, na salo e haalu no'one. Aana walumalau lalahu'e pe'ie salo na aasi i laona, kire mani ei'aa mango oto.

² Na nou leesie hanue maa'i ko lae mai uure ta'au i Lengi mwaanie a God. Kire dau aakau aana mala hu'e haalu e to'oni eeni to'oni laule-uni'e hunie kei ha'aruru pe'ie poro ingeie. Hanue maa'i ie nge satana Jerusalem Haalu.

³ Oto nou rongoa mei wala paine e uure mwaanie naunekume ko te'uri, "Nume a God ingeie oto mai saada mo iinoni. Kei ii'o oto pe'ire, na kire kei ne'ie oto mwala ingeie to'ohuu. A God oto maraana kei ii'o oto pe'ire na kei ne'ie oto God ikire.

⁴ Ingeie oto kei usuri aasie mo wei ni aakalo mwaanie maada. I leune nge maenga, na saehuunge, na ngaranga, na sapesalunge ha'ike lo'u. Aana ahutana mo ola lalahu'e urine kire mango oto."

⁵ Na iini nge e ii'o i lengine naunekume e te'uri, "Omu ke lio ka'u. No ko esu haalu aana walu ola." Na e unue hunieu uuri, "O ke uusue mei ola ie, aena aana mo wala ienini kire to'ohuu na o sai noruto'o oto aani."

⁶ Oto e he'i te'uri lo'u, "E mango oto eena. Ineu oto a A na a Z, aana ineu oto aehotalana na ha'amangolana walu ola. Ne kei nii mwaakule mola aana wai mwaanie huulaa ni meurihe hunie ta'ena nga iini ko sare inu.

⁷ Ta'ena nga iini nge kei a'aila'a tara'asi honosie aaelanga kei to'o aana mo ola ienini. Na ne kei ne'ie oto God ingeie, na ingeie kei ne'ie oto kaleku.

⁸ Ta'e mwala kire ko me'ute'inie mola sape-salunge i tehula'ana Jisas, na mo iini kire ko eeli'u mola mwaanie a Jisas, na mo iini kire ko talei deu tata'ala, na mo iini kire ko talei horo, na mo iini kire ko mei-mesi, na mo iini kire ko si'o-si'o, na mo iini kire ko palo-paloa mo god eero-eero, na mo iini kire ko eero-eero, kire kei meni ii'o mola i laona dunge ni ha'amotaahinge aana mo heu eeso-eeso, na ruana nga maenga otona."

⁹ Oto ngaeta iini aana e hiu ensel nge kire hele-hele aana ka'u e hiu kao-kao aana e hiu ha'amotaahinge ooreta, e lae mai seeku na ko te'uri, "Lae mai i leu, na ne ke haata'inie aamu mo iini nge ikire oto domana hu'e haalu a Kalei Sipu."

10 Oto pe'ie nanamanga aana Li'oa Maa'i, ensel ngeena e tooleau ta'au i lengine toloi henue oto paine e tohungēi lae i lengi. Na i leune e haata'inie aaku hanue maa'i i Jerusalem, ko lae mai uure ta'au i Lengi mwaanie a God.

11 Na hanuena e raa aana manikuluha'ana a God, na ko wana-wana oto mala nga hau iiro-iiro ola holitana e paine, na mala hau jaspera e mano-manola'a ta'ingelu.

12 Na para ahuie hanue ngeena e tohungēi lae i lengi, na aawalai maai para mwana rue[†] ikire aana. Nga ta'a-ta'a satai ola aana aawalai komu mwana rue mo Israel ni oto aana nga maai para, na nga ensel ni e kakakalie oto nga maai para.

13 E oolu maai para nge kire ii'o hatarie pwaalana sato, na ngaeta oolu iini hatarie sulana sato, na ngaeta oolu iini po'o ta'au, na ngaeta oolu iini po'o hao.

14 Para ahuie hanuena asuilana e lae aana aawalai toli'ae mwana rue aani heu, na uusulana satana aawalai hurula'aa mwana rue a Kalei Sipu e lae oto aana mo heu ngeena.

15 Na ensel nge e ere pe'ieu ngeena e hele aana totoho aana mai ei kire asuie aani kol, huni

† 21:12 21:12 Mei iidu-iidunge aawala mwana rue ngeena e to'o aana mei ne'isaenga oto paine hunie mo Jiu. Mei iidu-iidunge ngeena e haata'inie uri mei ola ngeena e tohungēi diana oto, na e ahu, na nga mei ola e ka'a ai'aa ike lo'u mwaanie. Aena urine a Jon ko ere i sulie aawalai maai para mwana rue, na aawalai komu mwana rue, na aawalai hurula'aa mwana rue, na aawalai sinola mwana rue aani tangalai tahanga, na lo'u tangalau pe'ie e hai aawala mwana hai aani lo'usu'u (12 x 12 = 144). Hanuena e diana liutaa aana ta'ena nga ola. Leesie Esikiel 48:30-35.

totohoa hanuena, na para ahuie, na mo maai para.

¹⁶ Na e totohoa tewaha'ana hanuena e sada lo'u mola aana aarokaha'ana. Oto ensel ngeena e totohoa huilume paine ngeena, na e hule aana aawalai sinola mwana rue aani tangalai tahanga aana tewaha'ana, na aawalai sinola mwana rue aani tangalai tahanga aana aarokaha'ana, na aawalai sinola mwana rue aani tangalai tahanga no'one aana e lae i lengi.

¹⁷ Oto ensel e totohoa lo'u para ahuie hanuena, na e lae i lengi hunie tangalau na e hai aawala mwana hai aani lo'usu'u. Na totoho nge ensel ngeena ko totoho aana, e sada mola aana totoho mo iinoni ko totoho aana.

¹⁸ Hanuena asuilana e lae aani tohungēi kol, na ko wana-wana oto mala iiro-iiro. Na para ahuie hanuena asuilana e lae aani heu iiro-iiro holiteni e tohungēi peine, satana jaspera.

¹⁹ Toli'ae aani heu aana para ngeena, kire ha'alaunie aana ta'ena nga hau[†] iiro-iiro oto mola nge holitana e paine—eetana aani jaspera, ruana aani sapaea, oolune aani agit, haine aani emaral,

²⁰ limana aani onikis, oonona aani kanilian, hiune aani kuots, walune aani beril, siwana aani topas, tangahulu'ana aani kalsedoni, na aawala mwana eeta aani tukuoēs, na aawala mwana rue aani amitis.

²¹ Na aawalai maai para mwana rue aana para ngeena kire ha'a-ado aani u'umaai dehi—nga maai para ni oto nga u'umaai dehi. Na tala aana

[†] **21:19** 21:19 Mo heu ngeena liotani kire mani lio hai aopa'i, na kire mani lio diana oto liutaa.

hanuena asuilana e lae aani tohungēi kol, na ko wana-wana oto mala iiro-iiro.

²² A God Aalaha Hahu'ana Nanama na a Kalei Sipu kire ii'o oto mone aana hanuena, oto nou ka'a leesie ike nga nume maa'i i laona hanuena aana kire ka'a saeto'o aana lo'u nge nume urine.

²³ Na lo'u, hanuena e ka'a saeto'o aana ike sato wa waro-warō ke raa-raangie aena aana manikuluha'ana a God taane oto matapwanga aana, na a Kalei Sipu taane oto raa-raa hunie hanuena.

²⁴ Oto hanuena kei raangie mo aapoloa, na mo inemaui aana walumalau kire kei toolea mo ola manikulu'e ikire mai laona hanuena huni ha'apaina'aa God.

²⁵ Mo maai para aana hanuena kire sa'a roro'a ni hono ike lo'u aana nga maholo, aena aana e aasa hunie nga maelonga kei lae mai i rodo, aana nga rodo na ha'ike lo'u ta'au.

²⁶ Na mwala aana ta'ena nga hanue aana walumalau kei too-toolea mai manikuluha'ada na ahutana mo ola diana aana mo to'o-to'onga ikire huni ha'ama'u aana a God.

²⁷ Ta'e nga mei ola tata'ala sa'a roro'a lae ike lo'u mei laona hanuena. Mo iini nge ko deu-deu ooraha'aa aela, wa ko talei eero-eero, kire sa'a roro'a ni lae ike i laona. Ta'e mo iini nge uusulana satada e lae i laona uusu-uusu ni meurihe a Kalei Sipu, ikire ha'alaa kire sai lae i laona hanuena.

22

¹ Oto ensel ngeena e haata'inie wai ni meurihe aaku nge ko aahe-aahe mai uure mwaanie

naunekume a God na a Kalei Sipu. Wai ngeena wai oto paine, na e tohungēi mano-manola'a.

² Ko aahe hao i denumana tala paine i Jerusalem Haalu ngeena, na i reune wai ngeena mo ei aana maurihe kire i leune. Kire ko hungu-hungu aawalai maai hungunge mwana rue aana halisi, na hauta'ai suli waro-warō. Na mo apa-pana ai ngeena kire sai kuraa ahutana mo aapōloa aana.

³ Walu ola kei diana oto lo'u mala maholo ha'aholanga, aana a God kei ta'aasie hai'uesinge ingeie mwaanie walumalau.

Naunekume a God na a Kalei Sipu kire ii'o i leune, na mo koni-konihe ingeie kei palo-paloa.

⁴ Kire kei leesie maana, na uusulana satana kei lae i na'ona darada.

⁵ Nga rodohono ha'ike lo'u ta'au, na kire sa'a hari hunie lo'u nga raa-raa aani dunge wa sato hunie ke raangire, aena aana a God Aalaha oto kei niie raa-raa nada. Na kire kei aalaha mala mo inemaui oto huu.

O Ke Ii'o Aakau Loosie

Oolinge Mai A Jisas

⁶ Oto ensel ngeena e he'i unue lo'u hunieu uuri, "O ke hiiwalaimoli aana mo wala ienini, aena aana kire to'ohuu. A God Aalaha nge e niie Li'oa Maa'i ingeie i saana mo propet ingeie nge e uusunge'inieu ensel ingeie mai seemu, huni haata'inie mo ola ienini eemiu mo koni-konihe ingeie aana e sa'a tewa na kire kei reu oto."

⁷ Oto nou he'i rongoa lo'u walana a Jisas ko te'uri, "Omu ke rongō ka'u. E sa'a tewa na ne kei ooli lo'u mei. Mo iini nge kire ko tola i sulie

walana God e unu lalai eeni i laona uusu-uusu ie, kire ke ilenimwa'e mola.”

⁸ Walu ola ienini, ineu a Jon oto nou rongo'i na nou leesi'i. Na maholo nou rongo'i na nou leesi'i mango, nou si pouruuru i na'ona ensel nge e haata'ini'i eeku hunie ne ke palo-paloo.

⁹ Ta'e ensel ngeena e unue mola hunieu uuri, “!Ha'ike! O ke su'uri palo-paloo. Ineu ngaeta koni-konihe no'one mala i'oe, na mala mo eesimu mo propet, na oto mala ahutana mo iini nge kire ko hele i sulie mo wala i laona uusu-uusu ienini. O ke palo-paloo mola a God.”

¹⁰ Oto ensel ngeena e he'i unue lo'u hunieu uuri, “O ke su'uri mumunie uusu-uusu aana haata'inge ienini, aena aana maholo hunie mo ola ienini kei reu e kara'ini oto.

¹¹ Maholo e o'oru'e mola, oto mo iini nge kire ko eu'esuie aelanga na tolahada e tata'ala, e aasa hunie kire kei eeli'u ta'e kire kei talei ii'o mola pe'ie tata'alanga na tolahada kei he'i tata'ala lo'u liutaa. Na mo iini nge kire ko esu aana diananga na tolahada e maa'i, kire kei lae pe'i esu oto mola aana diananga na tolahada kei maa'i oto tarau.”

¹² Oto a Jisas ko te'uri, “Omu ke rongo ka'u. E sa'a tewa na ne kei ooli lo'u mei. Na ne kei toolea no'one mai waa'itana mwala huni waaire oto i sulie nga taa iinoni e asuie.

¹³ Ineu oto a A na a Z, aana ineu oto aehotalana na ha'amangolana walu ola.

¹⁴ “Deidehie mo iini kire hoda rere'a aana mo to'oni ikire, aana ikire oto kire kei lai sili i laona maa'i para aana Jerusalem Haalu ngeena, na kire kei ngeue hue-huana ai ni meurihe.

¹⁵ Ta'e mo iinoni ooraha'aa kire sa'a roro'a ni lae ike i laona Aalahanga a God, aana kire ko si'o-si'o, na kire ko mei-mesi, na kire ko talei horo, na kire ko palo-paloa mo god eero-eero, na kire saeto'o aana mo wala ni eeronga na kire ko eu'esuie eeronga mola tarau.

¹⁶ "Ineu a Jisas, nou uusunge'inie ensel ineu hunie ke haata'inie walu ola ienini eemu Jon, hunie o ke ha'arongoa mo soihaada'inge aani. Ineu iini e paine liutaa aana komu a Deved Inemaui. Ineu a Jisas nou urihana ho hee'u Madala aana no ko haata'inie Dinge Haalu a God e kara'ini oto."

¹⁷ Oto Li'oa Maa'i e unue uuri, "O ke lae mai." Hu'e a Kalei Sipu, nge oto soihaada'inge, e unue no'one uuri, "O ke lae mai." Na e malisine no'one hunie ta'ena nga iini ko rongoa mo wala ienini ke unue uuri "O ke lae mai."

Na mei wala ko lae no'one hunie mo iini kire sare to'o aana maurihe huu. "Omu ke lae mai." Mo iini nge omu ko maarou hunie maurihe, omu ke lae mai tola mwaakule mola aana wai ni meurihe ienini.

¹⁸ Ineu a Jon no ko ha'apasulie ahutana mo iini nge kire ko rongoa mo wala ni erenga lalai aana uusu-uusu ie. Mala uri nga iini ko sapeie lo'u nga mei ne'isaenga aana mo wala ienini, nge a God kei sapeie lo'u hunie iinoni ngeena mo ha'amotaahinge nge uusuleni e lae i laona uusu-uusu ienini.

¹⁹ Na mala uri nga iini ko ta'aasie nga mei ne'isaenga mwaanie mo wala ni erenga lalai aana uusu-uusu ienini, nge a God kei ta'aasie mwaanie walu ola diana nge erenga e lae i suli'i

i lalona uusu-uusu ienini. Iini urine sa'a lae ike i laona hanue maa'i, i Jerusalem Haalu ngeena, hunie ke ngaue hue-huana ai ni meurihe.

²⁰ A Jisas, iini nge e unue uri mo ola ie kire to'ohuu e unue no'one uuri, "Iau, e sa'a tewa na ne kei ooli lo'u mei."

Ke urine oto. O ke lae oto mai, Jisas.

²¹ Ineu a Jon no ko aarea God uri hahu'ana manata-diananga Aalaha ikie a Jisas ke ii'o pe'i'omu. Ke urine oto.

**Tataroha Diana i Sulie Aalaha Ikie a Jisas
Kraes
The New Testament in the Sa'a language of the
Solomon Islands
Niu Testament long langguis Sa'a**

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sa'a

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2023-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Aug 2024 from source files dated 13 Dec 2023

755c0440-93fa-5020-9311-ff68dce92d1d